Dokument nr. 17

(2002-2003)

**Innstilling til Stortingets presidentskap
fra utvalg nedsatt av Presidentskapet 9. januar 2003**

Avgitt 5. juni 2003

Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 9. januar 2003 for å foreta en gjennomdrøfting av ulike forhold og godtgjørelser knyttet til vervet som stortingsrepresentant

Innhold

Side

1. Utvalgets forslag – sammendrag 5

2. Utvalgets mandat, sammensetning og arbeid 5

3. Innledning 5
3.1 Hjemmelsgrunnlag 5
3.2 Utvalgets merknader 6

4. Representantenes godtgjørelser 6
4.1 Innledning 6
4.1.1 Kort historisk overblikk 6
4.1.2 Utvalgets merknader 7
4.2 Den årlige godtgjørelsen 7
4.2.1 Årlig godtgjørelse for stortingsrepresentantene 7
4.2.2 Lønnsopplysninger for enkelte andre grupper 8
4.3 Etterlønn og "ventelønn"/førtidspensjon .. 10
4.3.1 Etterlønn og ventelønn for stortingsrepresentanter 10
4.3.2 Etterlønn og ventelønn mv. for enkelte andre grupper 11
4.3.3 Utvalgets merknader 13
4.4 Dagpenger/diettgodtgjørelse og oppholds/ boligdekning 15
4.4.1 Innledning 15
4.4.2 Gjeldende dagpenge/diettordning for stortingsrepresentantene 16
4.4.3 Stortingets boliger og representantenes bosted 16
4.4.4 Diett/oppholdsutgifter – Regjeringens medlemmer 16
4.4.5 Diett ved overtid samt regler om tjenestebolig – ansatte i staten 16
4.4.6 Pendlerfradrag – skattereglene 17
4.4.7 Dagpenger/diett og boligordninger i andre nasjonalforsamlinger 17
4.4.8 Utvalgets merknader 18
4.5 Reiseordninger ved reiser i Stortingets regi 20
4.5.1 Gjeldende reiseordninger for stortingsrepresentantene 20
4.5.2 Reiseordninger og -godtgjørelser for regjeringens medlemmer og fylkesordførere 20
4.5.3 Reiseordninger og -godtgjørelser i andre nasjonalforsamlinger 21
4.5.4 Utvalgets merknader 21

Side

4.6 Telefonutgifter mv. 22
4.6.1 Gjeldende ordning for stortingsrepresentantene 22
4.6.2 Statens regulativ for telefongodtgjørelse . 22
4.6.3 Regjeringens medlemmer 22
4.6.4 Andre nasjonalforsamlinger 23
4.6.5 Utvalgets merknader 23
4.7 Andre kostnadsdekninger 24
4.7.1 Gjeldende ordning for representantene 24
4.7.2 Annen kostnadsdekning – regjeringens medlemmer 24
4.7.3 Annen kostnadsdekning – andre nasjonalforsamlinger 24
4.7.4 Utvalgets merknader 25

5. Permisjoner og utbyttingsordningen 25
5.1 Gjeldende regler for stortingsrepresentanter 25
5.1.1 Permisjoner og utbytting 25
5.1.2 Permisjoner og utbytting – godtgjørelse .. 25
5.2 Permisjonsregler – regjeringens medlemmer 26
5.3 Permisjonsregler – ansatte i staten 26
5.4 Permisjon/utbytting – andre nasjonalforsamlinger 26
5.5 Utvalgets merknader 28

6. Møtefrie perioder/ferie 29
6.1 Gjeldende ordning i Stortinget 29
6.2 Andre nasjonalforsamlinger 29
6.3 Utvalgets merknader 29

7. Forsikringsordninger 30
7.1 Gjeldende ordning for stortingsrepresentantene 30
7.2 Regjeringens medlemmer 30
7.3 Andre nasjonalforsamlinger 30
7.4 Utvalgets merknader 30

8. Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter 30

Vedlegg
1 Oversikt over lønnsnivå for enkelte grupper i offentlig og privat sektor 33
2 Retningslinjer gitt av pensjonsstyret om praktiseringen av ordningen med førtidspensjon/ventelønn 34
3 Leievilkår for Stortingets leiligheter 35

Dokument nr. 17

(2002-2003)

Innstilling til Stortingets presidentskap fra utvalg nedsatt av Presidentskapet 9. januar 2003

Avgitt 5. juni 2003

Innstilling fra utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap 9. januar 2003 for å foreta en gjennomdrøfting av ulike forhold og godtgjørelser knyttet til vervet som stortingsrepresentant

1. UTVALGETS FORSLAG - SAMMENDRAG

Det fremmes følgende forslag til endringer i dagens godtgjørelsesordninger mv. som er basert på enstemmighet eller et flertall i utvalget:

- Stortingspresidentens godtgjørelse settes lik statsministerens lønn.
- Ordningen med ventelønn/førtidspensjon strammes inn og presiseres i tråd med pensjonsstyrets vedtak, jf. vedlegg 2. En eventuell, alternativ organisering av pensjonsstyret utredes.
- Diettordningen videreføres som i dag, men praksis mht. utbetaling av høyeste dagpengesats skjerpes og rett til dagpenger ved sykdom eller ved omsorgspermisjon ut over tre måneder bortfaller.
- Det foreslås at det gis klare regler for hvor lenge tidligere regjeringsmedlemmer kan beholde regjeringsleilighet ved overgang til Stortinget.
- Det innføres en øvre grense på kr 15 000 for dekning av bruk av hjemmetelefon i tillegg til dagens egenandel på kr 2 000. Grensen for dekning av bruk av mobiltelefon heves fra kr 7 000 pr. år til kr 9 000.
- Det innføres som hovedregel en nedre grense på 5 dagers fravær før en representant skal kunne søke permisjon og varamedlem innkalles. En ordning med faste voteringstidspunkter utredes.

2. UTVALGETS MANDAT, SAMMENSETNING OG ARBEID

Stortingets presidentskap vedtok 9. januar 2003 å nedsette et utvalg for å foreta en gjennomdrøfting og vurdering av ulike forhold og godtgjørelser knyttet til vervet som stortingsrepresentant. Utvalget fikk følgende mandat:

"Utvalget skal foreta en gjennomdrøfting og vurdering av ulike forhold og godtgjørelser knyttet til vervet som stortingsrepresentant, herunder praktiseringen av bestemmelsene om kostgodtgjørelse, permisjonsreglene, samt fravær fra Stortinget på annet grunnlag og eventuelle andre beslektede spørsmål som utvalget anser det som naturlig å ta opp. Videre skal utvalget sammen med Pensjonsstyret gjennomgå og vurdere reglene og praktiseringen av reglene knyttet til "ventelønn".

Fristen for ferdigstillelse av utvalgets rapport ble i utgangspunktet satt til 1. mai 2003, men fristen er senere forlenget.

Odelstingets visepresident Berit Brørby (Arbeiderpartiet) ble oppnevnt som leder for utvalget som for øvrig består av Stortingets visepresident Inge Lønning (Høyre), Lagtingets president Lodve Solholm (Fremskrittspartiet), Lagtingets visepresident Odd Holten (Kristelig Folkeparti) og Odelstingspresident Ågot Valle (Sosialistisk Venstreparti).

Rådgiverne Astrid Risnes og Brit Brenno fra Stortingets administrasjon har vært sekretærer for utvalget.

Utvalget har avholdt 11 møter, herunder fellesmøter med Stortingets pensjonsstyre og boligkomiteen. Utvalget har også foretatt en studiereise til nasjonalforsamlingene i Sverige, Danmark og Tyskland.

3. INNLEDNING

3.1 Hjemmelsgrunnlag

Iht. Grunnloven § 63 er den som velges som stortingsrepresentant pliktig til å motta valget og utøve mandatet. De valgte representanter har m.a.o både en rett og en plikt til å møte på Stortinget i fire år. De kan i utgangspunktet ikke fratas sin plass, og de kan heller ikke frasi seg plassen i løpet av perioden med min-

dre de særskilte unntakene i Grunnloven § 63 kommer til anvendelse.

Representantenes krav på godtgjørelse er nedfelt i Grunnloven § 65 som lyder:

"Enhver Repræsentant og indkaldt Varamand erholder af Statskassen Godtgjørelse bestemt ved Lov for Reiseomkostninger til og fra Storthinget og fra Storthinget til sit Hjem og tilbage igjen under Ferier af mindst 14 Dages Varighed.

Desuden tilkommer han Godtgjørelse ligeledes bestemt ved Lov for Deltagelse i Storthinget."

I tillegg til Grunnloven § 65 reguleres representantenes godtgjørelser og pensjoner i egne lover og i bestemmelser fastsatt av Stortinget. I lov av 30. juni 1954 nr. 11 om godtgjørelse til stortingsrepresentanter er det bestemt at representantenes godtgjørelse skal fastsettes av Stortinget. Loven suppleres av "Bestemmelser om representantenes godtgjørelse mv." fastsatt av Stortinget 10. november 1966 med senere endringer. I lov av 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter er det fastsatt at stortingsrepresentanter og deres etterlatte har rett til pensjon. I denne loven er det også gitt bestemmelser om førtidspensjon eller "ventelønn".

3.2 Utvalgets merknader

Utvalget peker på at det å være stortingsrepresentant først og fremst er et tillitsverv, ikke et yrke. Dette har betydning for utformingen av godtgjørelser, refusjonsordninger og arbeidsvilkår for representantene, ettersom de bare i liten grad omfattes av avtaleverk og lovverk om lønn og arbeidsforhold som gjelder for andre grupper i samfunnet. Det må derfor i stor grad etableres egne ordninger for stortingsrepresentantene. Det er antatt at Grunnloven § 65 annet ledd forutsetter at det er Stortinget selv som skal ha den endelige avgjørelsesmyndighet når det gjelder å fastsette representantenes faste godtgjørelse.

Utvalget viser til at tidligere reguleringer av representantenes godtgjørelser til dels har vært omstridt. Tidligere stortingspresident Guttorm Hansen beskriver prosessen med å fastsette representantenes godtgjørelse bl.a. slik i sin bok "Der er det godt å sitte …":

"Denne paragrafen (*anm. Grunnloven § 65)* måtte gis kjøtt og blod og egentlig har Stortinget holdt på med det siden 1814 og blir vel aldri ferdig. Ulysten til å beskjeftige seg med sine egne vilkår har vært like stor hele denne lange tiden. Å fastsette sine egne godtgjørelser har vært en pine for alle generasjoner av stortingsrepresentanter."

Utvalget vil understreke at det er viktig at representantene har gode og tjenlige godtgjøringsordninger. Det er ønskelig med en god rekruttering til vervet som stortingsrepresentant, og i utgangspunktet vil den muligheten stortingsvervet gir til å få innflytelse på og erfaring fra landets ledende politiske miljø, gjøre det attraktivt å stille til valg. De som stiller til valg, må imidlertid også gis praktisk mulighet til å påta seg et slikt verv slik at de ulemper det medfører å avbryte utdanning eller en sivil karriere - ofte på ubestemt tid - ikke fremstår som noen innvending av betydning. Stortinget må derfor kunne tilby representantene gode lønns- og arbeidsvilkår.

I innstillingen fra arbeidsgruppen som i 1996 utredet stortingsrepresentantenes godtgjørelsesordninger (jf. Innst. S. nr. 282 (1995-1996)) heter det bl.a. om godtgjøringsordningene:

"Ordningene bør være utformet slik at stortingsrepresentanter i størst mulig grad blir behandlet likt med andre borgere. Det må likevel tas hensyn til de begrensninger som i så måte ligger i at man er tillitsvalgt og stortingsrepresentant, noe som innebærer klare forskjeller i arbeidsvilkår, til dels også livsvilkår, sammenlignet med andre grupper. Godtgjørelsene bør også være av en slik størrelse at man med rimelig sikkerhet kan gå ut ifra at representantene opptrer uhildet i forhold til utenforliggende økonomiske interesser".

Utvalget slutter seg til disse synspunktene.

Representantenes godtgjørelsesordninger var gjenstand for en større revisjon under behandlingen av nevnte innstilling i 1996. Utvalget har likevel på generelt grunnlag foretatt en fornyet gjennomgang av samtlige godtgjørelsesordninger, bl.a. i lys av de erfaringer man har fått etter omleggingen. I tillegg til godtgjørelsene har utvalget spesielt vurdert permisjonsreglene og utbyttingsordningen.

Utvalget viser til at ordlyden i mandatet gir stor frihet til å fastsette nærmere hvilke problemstillinger som skal tas opp, og utvalget har i utgangspunktet ønsket å legge an en vid innfallsvinkel slik at man får sett godtgjørelsesordningene i sammenheng. Samtidig er det tatt hensyn til at utvalget har hatt relativt kort tid til disposisjon. I tråd med Presidentskapets forutsetninger er det lagt til grunn at de generelle pensjonsreglene for representantene ikke inngår som en del av utvalgets mandat. Gjennomgangen er etter dette avgrenset i forhold til representantenes pensjoner med unntak av reglene om førtidspensjon/ "ventelønn" som er uttrykkelig nevnt i mandatet. Utvalget viser til at en gjennomgang av pensjonene vil være et omfattende arbeid og ville kreve mer tid enn det utvalget har hatt til disposisjon. For oversiktens skyld er det likevel til slutt i innstillingen redegjort kort for dagens pensjonsregler for representantene.

4. REPRESENTANTENES GODTGJØRELSER

4.1 Innledning

4.1.1 Kort historisk overblikk

I 1815-1816 gjorde Stortinget de første vedtakene om representantenes godtgjørelse. Stortingsrepre-

sentantene var berettiget til "standmessig underholdning" og godtgjørelsen ble fastsatt til to speciedaler pr. dag, med et tillegg for medbrakt personlig tjenerskap (St. tid. 1815-16 s. 48). Godtgjørelsen var en daggodtgjørelse knyttet til de dagene Stortinget var samlet hvert tredje år. Først i 1910 vedtok Stortinget en fast årlig godtgjørelse som også ble grunnlovsfestet og fastsatt til kr 3000 (St.tid. 1910 s. 399). I 1923 ble grunnlovsbestemmelsen opphevet, og godtgjørelsen er etter dette blitt fastsatt i medhold av egen lov (St.tid. 1923 s. 3213).

Siden 1990 er det foretatt tre større gjennomganger av godtgjørelsesordningene og representantenes arbeidsvilkår:

- Stortingets lønnskommisjon fikk i 1991 som mandat å vurdere lønningene og øvrige godtgjørelser til stortingsrepresentantene og regjeringsmedlemmene. Fra 1. mai 1991 var det blitt innført et nytt og mer fleksibelt lønnssystem i staten, og som følge av dette ble bestemmelsene om stortingsrepresentantenes faste godtgjørelse endret. Godtgjørelsen ble nå fastsatt til lønnstrinn 25. Basert på kommisjonens utredning vedtok Stortinget i 1993 også visse endringer i diett-, dagpenge- og etterlønnsordningene mv., jf. Innst. S. nr. 190 (1992-1993).
- I tilknytning til behandlingen av Innst. S. nr. 282 (1995-1996), basert på en utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Stortingets presidentskap 25. januar 1996, ble det vedtatt forenklinger av godtgjørelsesordningene der ulike tilskudd ble sanert og inkorporert i den faste årlige godtgjørelsen. Det ble opprettet en uavhengig, permanent lønnskommisjon som fastsetter godtgjørelsen for representantene og regjeringens medlemmer med Stortingets samtykke.
- Stortingets presidentskap satte den 27. januar 2000 ned et utvalg som skulle vurdere representantenes arbeidsvilkår, jf. Dokument nr. 17 (2000-2001), og Innst. S. nr. 340 (2000-2001). Under behandlingen av saken vedtok Stortinget å øke tilskuddet til gruppene slik at gruppene skulle kunne ansette vesentlig flere rådgivere/sekretærer pr. representant enn tidligere. Det ble fastsatt at 25 pst. av økningen skulle gjennomføres fra 1. oktober 2001, 25 pst. fra 1. oktober 2002 og resten fra 1. oktober 2003.

4.1.2 Utvalgets merknader

Utvalget viser til at gruppetilskuddet er en støtte til representantens praktiske og politiske utøvelse av vervet som utbetales direkte til partigruppene. Gruppetilskuddet går til drift av gruppene, herunder lønn til sekretærer og rådgivere. Gruppestøtten inngår således ikke som en del av representantenes godtgjørelse, men nevnes likevel her for å gi et mer fullstendig bilde av representantenes arbeidsvilkår.

Når det gjelder økningen i gruppetilskuddet som ble vedtatt i 2001, jf. Innst. S. nr. 340 (2000-2001), viser utvalget til at denne ennå ikke er gjennomført fullt ut, men at siste faste gjennomføres fra 1. oktober d.å. Utvalget peker på at denne omleggingen bl.a. kom som følge av et sterkt ønske fra representantene om å få økt bistand fra politiske rådgivere og sekretærer. Det ble også lagt vekt på at kravene til det politiske arbeidet som utføres i Stortinget øker, og at andre organisasjoner og grupperinger i samfunnet har økt sine ressurser betydelig siden Stortinget fastla det administrative støtteapparatet for representantene. Utvalget antar at en evaluering av de endringene som ble vedtatt i 2001 bør gjennomføres etter at den nye ordningen har fungert i minst 2 år.

4.2 Den årlige godtgjørelsen

4.2.1 Årlig godtgjørelse for stortingsrepresentantene

Stortinget vedtok i januar 1970 at stortingsrepresentantenes godtgjørelse fra 1. mai samme år skulle svare til en lønnsklasse som den gang tilsvarte lønnen for underdirektører i departementene. I 1976 ble det bestemt at godtgjørelsen skulle følge underdirektørlønnen, og fram til 1993 var representantenes godtgjørelse fast knyttet til underdirektørstillingen. Som nevnt under pkt 4.1 ble godtgjørelsen i 1993 fastsatt til ltr 25.

I tråd med vedtaket som ble gjort under behandlingen av Innst. S. nr. 282 (1995-1996) fastsettes nå den årlige godtgjørelsen av Stortingets lønnskommisjon med samtykke fra Stortinget. Kommisjonen fastsetter også godtgjørelsen for Regjeringens medlemmer. Stortingets presidentskap oppnevner lønnskommisjonens leder og to andre medlemmer for fire år. Utfyllende regler for kommisjonens virksomhet, gitt av Presidentskapet 21. juni 1996 lyder:

"Kommisjonens oppgave i henhold til Stortingets vedtak er - med Stortingets samtykke - å fastsette den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer. Kommisjonen skal fastsette den samme godtgjørelsen til alle stortingsrepresentantene. Kommisjonen skal fastsette en høyere godtgjørelse til statsministeren enn til de øvrige regjeringsmedlemmene.

Kommisjonens vurdering og fastsettelse skjer på fritt grunnlag. Godtgjørelsene fastsettes enten til bestemte kronebeløp eller i forhold til andre satser eller beløp.

Kommisjonen skal en gang i året overveie om godtgjørelsene bør endres, og legge sine beslutninger fram for Presidentskapet.

Kommisjonen kan engasjere sekretær og sakkyndig bistand."

Den årlige godtgjørelsen for stortingsrepresentantene utgjør fra 1. oktober 2002 kr 545 000 pr. år. I tillegg gis et representasjonstilskudd til Stortingets president på kr 100 675 pr. år (2003), til Stortingets visepresident på kr 67 116 pr. år, og til øvrige presidenter på kr 33 558 pr. år.

4.2.2 Lønnsopplysninger for enkelte andre grupper

4.2.2.1 Medlemmer av Regjeringen, samt kommune- og fylkespolitikere

Pr. 1. oktober 2002 har statsministeren en årlig godtgjørelse på kr 975 000, mens statsrådenes godtgjørelse er kr 800 000 pr. år.

Gjennomsnittlig godtgjørelse for ordførere i de 10 største kommuner (unntatt Oslo) pr. 1. mai 2002 var kr 562 200. I Oslo kommune følger godtgjørelsen til ordfører og byrådsleder statsrådenes godtgjørelse, dvs. kr 800 000. På forespørsel til seks fylkeskommuner oppgis den faste godtgjørelsen til heltidsansatt fylkesordfører/fylkesrådsleder å ligge fra kr 503 685 til kr 652 200, med et gjennomsnitt på ca. kr 586 000.

4.2.2.2 Andre nasjonalforsamlinger

Utvalget har innhentet opplysninger om godtgjørelser til parlamentsmedlemmer fra enkelte andre europeiske land slik det fremgår av tabellen nedenfor. Som det vil fremgå av tabellene i innstillingen, har nasjonalforsamlingene lagt opp sine godtgjørelsesordninger på ulike måter, og forholdet mellom hvor mye som utbetales som fast godtgjørelse og hvor mye som gis i form av ulike tilskudd, varierer. For å få en samlet oversikt over godtgjørelsesnivået må en derfor også se hen til de ulike tilskuddsordningene, jf. øvrige tabeller i innstillingen, se spesielt tabellen under pkt 4.7 - Andre kostnadsdekninger.

Sverige	Danmark	Finland	Island
SEK 43 500/mnd, 522 000/år (1.4.2003) Fastsettes av frittstående nemnd. Talmannens = statsministerens: 102 000/mnd. (1.1.2003), vice talmannen + 30 pst. godtgjørelse Komitéledere og komité viceledere har tillegg på hhv 20 resp. 15 pst.. Internasjonale delegasjoner: Godtgjørelse hvis valgt av kammaren SEK 350/dag under oppdrag, + 1 pst av godtgjørelsen for delegasjonsledere. Gruppeledere +15 pst av godtgjørelsen. Hovedprinsipp: Lik lønn, men ekstra for tilleggsarbeid eller spes oppdrag.	Grunnvederlag DKK 41.996/mnd., 599 440/år (pr. 1.4.2003). Svarende til den til enhver tid gjeldende ltr. 51 i statens tjenestemanns- lønnssystem. Formanden = statsministerens lønn, DKK 109 288/mnd. Omkostningsvederlaget (se nedenfor under andre kostnadsdekninger) er fast tillegg til grunnvederlaget.	27 000 mark/mnd, NOK ca 34 000 - ca 408 000/år Etter 12 år: 29 000 m., NOK 35 532 - ca 438 400/år. Vice talmann: 40 000 m., NOK 50 385, 604 650/år Talmann: 48 000 m., NOK 62 890, 754 665/år. Komitéledere, delegasjonsledere og parlamentariske ledere med grupper på minst 5 medl. har tillegg til grunngodtgjørelse.	ISK 437 777, NOK ca 34 183/mnd, 410 197/år. (mai. 2003) Formanden : ISK 785 669 , NOK 61 348/mnd, NOK 736 172/år. (som minister) Næstformænd, komitéledere og partigruppeleder + 15 pst.. Fastsettes av egen nemnd.

Nederland	England	Tyskland
Representative forsamling - mars 2003: Ca NOK 672 000/år. (Partigruppelederne og speaker får tillegg begrenset oppad til hhv. ca NOK 50 000 og ca NOK 140 000/år (NB!2000-satser)).	Underhuset: 55 118 pund, NOK ca 606 300/år. Fastsettes av uavhengig nemnd.	Forbundsdagen: 7009 euro/mnd. ca. NOK 54 180/mnd., 650 150/år. (1 euro=nok 7,73) Bundestag president +100 pst., Bundestag visepres. +50 pst., Partigr.leder får tilleggsbeløp fra partiet, komitéleder/-nestleder får representasjonssum . Lønnen fastsettes i lov. Formell prosedyre: Presidenten foreslår lønn og pensjoner i begynnelsen av samlingstiden. Hensyn: lønn for øverste dommere (disse får 866 eur/ mnd mer) off.tj., og nær.liv.

4.2.2.3 ANDRE GRUPPER

Utvalget har også innhentet lønnsopplysninger fra enkelte andre grupper, jf. vedlegg 1 til innstillingen.

4.2.2.4 UTVALGETS MERKNADER

Innledning

Utvalget viser til at etter revisjonen av godtgjørelsene i 1996 er ansvaret for fastsettelsen av representantenes faste godtgjørelse reelt sett overført til en egen lønnskommisjon. Utvalget har følgelig ikke funnet det naturlig å vurdere nivået for den faste godtgjørelsen. For å få en samlet oversikt over godtgjørelsesordningene er likevel også den faste godtgjørelsen omtalt, og det er dessuten gitt en kort redegjørelse for lønnsnivået i enkelte andre sektorer.

Lønnskommisjonens myndighet

Utvalget peker på at også Sverige har en ordning der en egen kommisjon fastsetter representantenes godtgjørelse. I Sverige har imidlertid kommisjonen myndighet til å fastsette godtgjørelsen med endelig virkning, mens man i Norge krever etterfølgende samtykke fra Stortinget. Arbeidsgruppen som fremmet forslag om opprettelse av en egen lønnskommisjon for Stortinget i 1995-1996, viste bl.a. til at en slik ordning bør kunne gi grunnlag for en balansert utvikling av representantenes og regjeringsmedlemmenes godtgjørelser, sett i forhold til lønnsutviklingen for andre grupper i samfunnet. I Innst. S. nr. 282 (1995-1996) fremgår det at Grunnloven antas å være til hinder for å innføre en ordning der kommisjonen har myndighet til å fastsette godtgjørelsen med endelig virkning, og at en slik ordning vil kreve endring av Grunnloven § 65. Ved at man valgte en løsning med etterfølgende samtykke fra Stortinget, kunne ordningen med en egen lønnskommisjon iverksettes raskt uten at man måtte avvente en grunnlovsendring. Forslaget ble vedtatt med støtte fra et flertall i Stortinget, alle unntatt Sosialistisk Venstreparti.

Utvalget viser til at Presidentskapet i Innst. S. nr. 282 (1995-1996) bl.a. uttaler:

"Flertallet viser til den betenkningen som er tatt inn som vedlegg 4 til arbeidsgruppens innstilling, og som konkluderer med at Grunnlovens § 65 annet ledd neppe gir adgang til å legge myndigheten til å beslutte størrelsen på representantenes faste godtgjørelse til et annet organ enn Stortinget, når Stortinget heller ikke bestemmer noe om nivået på godtgjørelsen. På denne bakgrunn har flertallet utformet forslaget slik at lønnskommisjonen skal fastsette den årlige godtgjørelsen, men at fastsettelsen trenger samtykke av Stortinget. Med dette vil den formelle avgjørelsesmyndigheten fortsatt tilligge Stortinget. Flertallet kan se at det er grunner som taler for å legge den formelle avgjørelsesmyndigheten til et organ utenfor Stortinget, og at det derfor bør overveies å legge fram forslag om endring av Grunnlovens § 65 annet ledd."

Utvalgets flertall, alle unntatt Sosialistisk Venstreparti, peker på at det i praksis må være en forutsetning for dagens ordning at fastsettelsen av godtgjørelsen reelt sett avgjøres av kommisjonen, og at Stortinget ikke legger opp til at det skal foreta en realitetsvurdering av godtgjørelsens størrelse i forbindelse med at det gis etterfølgende samtykke.

Utvalgets medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet peker på at et hovedhensyn bak opprettelsen av kommisjonen har vært å overføre myndigheten til å fastsette representantenes og regjeringsmedlemmenes faste godtgjørelse til et uavhengig organ. Disse medlemmer kan på denne bakgrunn ikke se noen gode grunner som taler imot en ordning der kommisjonen gis endelig avgjørelsesmyndighet uten krav om etterfølgende samtykke fra Stortinget. Det antas å være utelukkende formelle hensyn som har begrunnet den ordning vi nå har. Disse medlemmer mener således at det bør fremmes forslag om en endring i Grunnloven som gir kommisjonen kompetanse til å fastsette godtgjørelsen med endelig virkning. Inntil en slik endring kan tre i kraft forutsetter disse medlemmer at gjeldende ordning videreføres.

Utvalgets medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti har gått imot en egen lønnskommisjon, og mener Stortinget selv bør fastsette representantens godtgjørelse. Det følger av dette at Stortinget også bør kunne vedta endringer i kommisjonens forslag i forbindelse med at det skal gi etterfølgende samtykke slik dagens ordning er.

Spørsmål om tilleggsgodtgjørelse for enkelte verv

Når det gjelder prinsippene for fastsettelse av den faste godtgjørelsen, er utgangspunktet at alle representanter har samme godtgjørelse. Stortingets president og øvrige medlemmer av Presidentskapet har dessuten ulike representasjonstilskudd.

Utvalget foreslår at betegnelsen "representasjonstilskudd" endres til "tilleggsgodtgjørelse". Tilleggsgodtgjørelsen behandles som i dag skattemessig på linje med den faste godtgjørelsen. Godtgjørelsen beholdes på samme nivå som i dag.

Stortingets lønnskommisjon av 1991 fremmet i sin utredning forslag om et tillegg i den faste godtgjørelsen for komitéledere, men dette ble ikke vedtatt. Arbeidsgruppen som utredet endringer i godtgjørelsesordningene i 1996 fremholdt at mye taler for at både komitéledere og parlamentariske ledere får et tillegg i godtgjørelsen for det merarbeidet disse vervene medfører, men fremmet ikke noe konkret for-

slag om dette. Synspunktet ble heller ikke fulgt opp under Stortingets behandling av saken.

I de fleste andre nordiske parlamenter gis det et visst tillegg i godtgjørelsen for representanter som innehar andre verv, som for eksempel komitéledere. Utvalget peker på at komitéledere i Sverige har et tillegg i godtgjørelsen på 20 pst., mens gruppeledere og nestledere i komiteene har et tilegg på 15 pst. Også i Finland og Island har komitéledere og gruppeledere tillegg i godtgjørelsen.

Utvalget peker på at det kan anføres gode grunner for at representanter som innehar særlig arbeidskrevende verv gis en tilleggsgodtgjørelse.

Utvalgets flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og fra Fremskrittspartiet, mener slik godtgjørelse kunne være aktuell både for komitéledere og parlamentariske ledere, og ulike beregningsmåter og avgrensninger kan benyttes, herunder en gradering av godtgjørelsen til parlamentariske ledere avhengig av partigruppenes størrelse. Flertallet foreslår at det foretas en nærmere kartlegging av ulike modeller for slik tilleggsgodtgjørelse, og at man kommer tilbake til spørsmålet ved en egnet anledning.

Utvalgets medlemmer fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti mener at slik tilleggsgodtgjørelse burde gis til både komitéledere og parlamentariske ledere.

Utvalgets medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet går inn for at det gis en tilleggsgodtgjørelse for merarbeid som følger av verv som komitéleder. Disse medlemmer viser til at det er partigruppene som velger parlamentariske ledere, mens komitéledere og Presidentskapets medlemmer velges av hhv. stortingskomiteene og Stortinget i plenum. De sistnevnte verv er funksjoner Stortinget har etablert som ledd i sin interne administrasjon av Stortingets arbeidsprosess, mens de parlamentariske ledere i større grad har en rent politisk funksjon knyttet til partigruppenes arbeid. Disse medlemmer mener derfor at det ikke er naturlig at Stortinget yter en tilleggsgodtgjørelse til disse selv om også dette vervet er klart arbeidskrevende. En eventuell tilleggsgodtgjørelse for disse er et anliggende for gruppene.

Utvalget viser videre til at i alle andre nordiske land har presidenten/talmannen en godtgjørelse som ligger klart høyere enn de øvrige representanters. I Sverige og Danmark har talmannen/presidenten samme lønn som statsministeren.

Utvalgets flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, mener at den faste godtgjørelsen i utgangspunktet bør være den samme for alle andre enn Stortingets president. Flertallet mener gode grunner taler for en løsning som i Sverige og Danmark, og peker på at Stortingets president formelt rangerer foran statsministeren. Flertallet foreslår at godtgjørelsen til stortingspresidenten skal være den samme som godtgjørelsen til statsministeren, og at endringen settes i verk fra neste regulering av den årlige godtgjørelsen. Det forutsettes at dagens representasjonstilskudd til stortingspresidenten faller bort. Flertallet antar det bør gis en uttrykkelig regel om dette i "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv." § 1 a, som nytt ande punktum:

"Kommisjonen skal fastsette den samme godtgjørelsen til alle stortingsrepresentanter med unntak av Stortingets President som tilkommer samme godtgjørelse som statsministeren.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og fjerde punktum."

Utvalet sin medlem frå Framstegspartiet går inn for at ein held fast ved den ordninga vi har i dag, og at godtgjersla til stortingspresidenten vert fastsett med utgangspunkt i den godtgjersla alle representantane har, utan at ein tek omsyn til kva lønsnivået for statsministeren er. Denne medlemen meiner ein ikkje kan samanlikne stortingspresidenten sitt arbeidspress og ansvar med statsministeren sitt, sjølv om stortingspresidenten formelt rangerar framføre statsministeren. Denne medlemen viser til at stortingspresidenten i dag har ei tilleggsgodtgjersle på om lag 100 000 kroner.

4.3 Etterlønn og "ventelønn"/førtidspensjon

4.3.1 Etterlønn og ventelønn for stortingsrepresentanter

4.3.1.1 ETTERLØNN

I "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv." § 6 er det med virkning fra stortingsperioden 1993-97 gitt følgende regel om etterlønn:

"Fast stortingsrepresentant som etter nyvalg ikke fortsetter på Stortinget, tilkommer den faste godtgjørelsen etter § 1 bokstav a i én måned utover valgperioden. Den som ikke har lønns-/næringsinntekt, pensjon e.l. tilkommer godtgjørelsen i inntil tre måneder utover valgperioden."

Presidentskapet har besluttet at utbetaling av etterlønn skal praktiseres slik at annen inntekt og etterlønn sett samlet ikke skal overstige den faste godtgjørelsen for inntil tre måneder. Når det søkes om etterlønn, leverer representanten en egenerklæring der

eventuelle andre inntekter fremgår. Endringer i inntektssituasjonen etter at egenerklæring er innlevert, eller etter at godtgjørelsen er mottatt, forutsettes meddelt Stortinget som foretar tilsvarende avkortning i etterlønnen.

Presidentskapet fastsatte i vedtak 20. november 1997 at vararepresentanter som har møtt sammenhengende mindre enn 12 måneder i en stortingsperiode, som hovedregel ikke tilstås etterlønn utover én måned.

4.3.1.2 VENTELØNN/FØRTIDSPENSJON

Ordningen med ventelønn/førtidspensjon for stortingsrepresentanter som går ut av Stortinget er hjemlet i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 7. Ordningen ble etablert i 1973 (Innst. O. nr. 60 (1972-1973)), og avløste ordningen med ventepenger som var innført i 1967 med utgangspunkt i bestemmelsene om ventelønn for statsansatte og pensjonsordning for åremålstilsatte. Enkelte forhold, slik som muligheter til å tilstå høyere førtidspensjon enn det funksjonstiden tilsier, nivå for andre inntekter og forholdet til samtidig godtgjørelse for vararepresentasjon på Stortinget, ble regulert i forbindelse med iverksetting av gjeldende regler: lov av 12. juni 1981, nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter.

Hovedargumentene for å innføre førtidspensjonsordningen var for det første at det ikke skal innebære noen økonomisk risiko å bli valgt inn på Stortinget, dernest å sikre økonomisk trygghet for representanter som faller ut. En viktig begrunnelse for å opprette en ordning med økonomisk sikring av stortingsrepresentantene når de mistet sitt mandat, var videre at arbeidsbyrden ved vervet hadde økt betydelig. Det var ikke lenger mulig å holde seg á jour med utviklingen innen eget yrke.

Førtidspensjonen fyller to funksjoner:

- økonomisk sikring for dem som på grunn av alder ikke har mulighet til å komme inn i arbeidslivet igjen, og der det er urealistisk å gå inn i en utdanningssituasjon for å bedre mulighetene for arbeid. I slike tilfeller fungerer ytelsen som en reell førtidspensjon i påvente av ordinær alderspensjon.
- adgang til å tilstå førtidspensjon på skjønnsmessig grunnlag til yngre representanter som får vanskeligheter med å skaffe seg et tilfredsstillende utkomme. I denne situasjonen vil ytelsen ha karakter av en ventelønn og fungere som forlengelse av etterlønn.

Bestemmelsen i lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter § 7 fastsetter at dersom aldersmessige eller andre hensyn tilsier det, kan tidligere stortingsrepresentant som ikke har rett til alderspensjon eller uførepensjon, av pensjonsstyret tilstås førtidspensjon på skjønnsmessig grunnlag fra det tidspunkt han/hun ikke lenger oppebærer godtgjørelse som representant. Førtidspensjon tilstås med et årlig beløp som fastsettes for høyst tre år om gangen og som ikke overstiger den alderspensjon vedkommende på grunnlag av sin funksjonstid ville ha vært berettiget til. Pensjonsstyret kan likevel - i spesielle tilfeller - tilstå høyere førtidspensjon enn funksjonstiden tilsier, dog ikke høyere enn full alderspensjon.

Innvilgelse av førtidspensjon/ventelønn vil være knyttet opp til en konkret vurdering av den enkeltes situasjon i forhold til arbeidsmarkedet og eventuelle utdanningsbehov. Pensjonsstyret har gjennom sin praksis lagt til grunn at de som er innvilget førtidspensjon/ventelønn etter § 7, er underlagt samme begrensningsregel som alderspensjonister, jf. lovens § 2 fjerde ledd, dvs. at pensjonen avkortes dersom annen inntekt overstiger et beløp tilsvarende full alderspensjon som er 66 pst av stortingsgodtgjørelsen. Forlenges utbetalingen ut over tre år, trappes ytelsen ned til 44 pst, og har man etter ytterligere tre år fortsatt ikke inntekt, kan det innvilges 4/12 pensjon.

Pensjon ytes ikke så lenge søker er medlem av Stortinget eller regjeringen eller er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling. Et unntak fra dette gjelder for de som møter som varamedlemmer til Stortinget. I lovens § 8 er det fastsatt at fremmøtegodtgjørelse som en pensjonert tidligere stortingsrepresentant mottar som senere innkalt vararepresentant ikke får virkning på vedkommendes pensjon. Det er likevel forutsatt i forarbeidene til loven at pensjon ikke utbetales i tillegg til fremmøtegodtgjørelse dersom fremmøtet får fast, varig og sammenhengende karakter. Reglene er praktisert tilsvarende for førtidspensjon/ventelønn.

4.3.2 Etterlønn og ventelønn mv. for enkelte andre grupper

4.3.2.1 REGJERINGENS MEDLEMMER

Regjeringsmedlemmer har rett til etterlønn i én måned ved uttreden av regjeringen, eventuelt inntil tre måneder mot oppgave over annen inntekt. Tilsvarende regler gjelder også den øvrige politiske ledelse.

Statsrådene eller øvrige politiske ledelse har ikke noen ordning med førtidspensjon/ventelønn.

4.3.2.2 FOLKEVALGTE I KOMMUNER OG FYLKESKOMMUNER

Styret i Kommunenes Sentralforbund vedtok 16. desember 1991 en anbefaling når det gjelder etterlønn til folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner. Vedtaket lyder:

"Ved utløpet av valgperioden kan folkevalgte ha tap av feriepenger og inntekter før inntreden i annen inntektsgivende virksomhet.

Som et ledd i arbeidet med å styrke folkevalgtes arbeidsvilkår vil forbundet tilrå kommuner og fylkeskommuner å gjøre vedtak om etterlønn for omfattende verv.

Etterlønn bør ikke overstige 3 måneders godtgjørelse og avgrenses til verv på halv tid eller mer. Etterlønn utover 1,5 måned bortfaller ved inntreden i ny stilling."

I Oslo kommune er det gitt følgende regler om etterlønn i "Reglement for utbetaling av godtgjørelse til kommunale ombudsmenn og -kvinner i Oslo kommune":

"Byrådets medlemmer, ordførere og ledere/nestledere i bystyrekomiteene som fratrer i løpet av valgperioden skal oppebære godtgjørelsen i inntil tre måneder. Tilsvarende skal byrådets medlemmer, ordfører og ledere/nestledere i bystyrekomiteene, som ikke fortsetter i heldagsverv i forbindelse med konstituering av nytt bystyre, oppebære godtgjørelsen i inntil tre måneder utover valgperioden. Utbetaling av godtgjørelsen stopper fra det tidspunkt vedkommende trer inn i lønnet heltidsarbeid før tre måneder er gått."

Kommunenes Landspensjonskasse (KLP) tilbyr en ordning med ventepenger for kommuner som har avtalt at folkevalgte skal være med i pensjonsordningen. Ventepenger kan tilstås folkevalgt medlem dersom aldersmessige eller andre hensyn tilsier det. I de nærmere retningslinjene for ordningen heter det at ventepenger normalt skal tilstås når vedkommende er fylt 60 år og ikke har, eller antas å kunne oppnå normale inntekter. I spesielle tilfeller kan ventepenger tilstås også til personer mellom 55 og 60 år som har lang funksjonstid i vervet eller et yrke det er vanskelig å vende tilbake til. I slike tilfeller tilstås ventepenger for et begrenset tidsrom, høyst 3 år ad gangen. Tillitsmenn som fratrer før fylte 55 år tilstås ikke ventepenger med mindre det foreligger helt spesielle omstendigheter og ikke uten at det først er søkt om arbeidsledighetstrygd.

Ventepenger tilstås med et årlig beløp som fastsettes for høyst tre år om gangen og som ikke overstiger den alderspensjon medlemmet ville ha vært berettiget til på grunnlag av sin funksjonstid. Dersom vedkommende har inntekter som gjør det unaturlig å tilstå ventepenger med fullt beløp, kan det tilstås reduserte ventepenger. Med "normalt inntektsnivå" forstås inntektsnivå tilsvarende full pensjon for vedkommende. En samlet inntekt ut over dette nivå fører til fradrag i ventepengene.

4.3.2.3 Ansatte i staten

Ventelønn for statsansatte administreres av A-etat og er hjemlet i tjenestemannsloven § 13 med forskrifter. Retten til ventelønn gjelder for ansatte i statlig virksomhet som uforskyldt blir oppsagt. Det stilles krav om minst to års forutgående tjeneste i staten, evt. fire år som midlertidig. Videre kreves at det ikke er funnet annet arbeid internt eller eksternt, at man er meldt som arbeidssøker i A-etat, eller ikke har rett til å ta ut pensjon.

Full ventelønn utgjør inntil 66 pst. av lønnen ved fratredelse, forutsatt at full opptjening ved aldersgrensen (70 år) ville blitt minst 30 år. For øvrig reduseres ytelsen forholdsmessig. Ventelønnen reguleres i forhold til det generelle tillegget som avtales i statens lønnsoppgjør hvert år. Maksimal tidsperiode for utbetaling avhenger av alder ved fratredelse og er begrenset i forhold til tjenestetid.

Fra 1. mars 2002 gjelder følgende skala:

- Før fylte 50 år:	inntil 3 år
- Fra 50 til og med 54 år:	inntil 4 år
- Fra fylte 55 år:	inntil 12 år (maks. til du har krav på alderspensjon)

Retten til ventelønn faller bort hvis summen av ventelønn og annen inntekt overstiger 125 pst. av ordinær ventelønn. Hvis annen inntekt utgjør et lavere beløp, beregnes et forholdsmessig trekk. Som en hovedregel er det ikke anledning til å motta ventelønn samtidig med ordinær utdanning på dagtid.

Staten har også regler om ventelønn for ansatte som har vært i åremålsstillinger. I standardkontrakt for slik tilsetting, utarbeidet av Arbeids- og administrasjonsdepartementet, er det gitt bestemmelser om ventelønn som utgjør inntil 80 pst. av lønnen. Ventelønnen løper inntil ny tilsetting i stilling med samme eller høyere lønn finner sted, eventuelt inntil rett til pensjon inntrer eller ventelønnen har løpt i 2 år.

4.3.2.4 Dagpenger under arbeidsløshet etter folketrygdloven

Ordningen med dagpenger under arbeidsløshet er hjemlet i folketrygdloven kap 4. For å få rett til dagpenger må man ha tapt arbeidsinntekt som arbeidstaker på grunn av arbeidsløshet. Arbeidsdirektoratet antar at en stortingsrepresentant som mister sitt verv og dermed sin inntekt, i utgangspunktet kan melde seg som arbeidssøker og få rett til dagpenger med de plikter dette innebærer.

Dagpengenes størrelse fastsettes på grunnlag av arbeidsinntekt og eventuelle ytelser man har fått utbetalt i siste kalenderår (eventuelt gjennomsnittet av de siste tre årene hvis dette gir bedre resultat). Dagpenger regnes ikke av inntekter større enn seks ganger grunnbeløpet, pr. 1. mai 2002 ca. kr 320 000. Maksimalt vil dagpengene kunne utgjøre ca kr 200 000 pr. år. I tillegg kommer barnetillegg, kr 17 pr. barn under 18 år fem dager i uken. Samlet utbetaling kan ikke overstige 90 pst. av dagpengegrunnlaget. Med mer enn to G (ca. 108 000) i inntekt kan stønadsperioden vare i maksimalt tre år. For nye mottakere etter 1. januar 2003 er stønadsperioden begren-

set til to år, og karantenetiden er økt fra 3 til 5 dager. Retten til dagpenger faller bort under all annen utdanning enn korte AMU-kurs.

I henhold til folketrygdlovens § 4-26 skal dagpengene samordnes med eventuell pensjonsytelse slik at dagpengene blir redusert med tilsvarende beløp. Det innebærer at det er lite aktuelt å søke dagpenger dersom man mottar ventelønn/førtidspensjon.

Stortingets førtidspensjon/ventelønn er en pensjonsytelse som definisjonsmessig ikke gir grunnlag for beregning av dagpenger hvis man senere skulle ønske å melde seg som arbeidssøker ved arbeidsformidlingen. Har man eksempelvis hatt ventelønn i ett år, vil det være gjennomsnittsinntekten de to forutgående årene som legges til grunn. Ventelønn i tre år betyr at man ikke lenger har noe dagpengegrunnlag.

4.3.2.5 ANDRE NASJONALFORSAMLINGER

Regler om etterlønn/ventelønn i enkelte andre nasjonalforsamlinger fremgår av tabellen nedenfor:

Sverige	Danmark	Finland	Island
Eftervederlag i 30 d. Representant som går av før fylte 65 år og med minst 3 års sammenhengende funksjonstid tilkommer *"inkomstgaranti"* som innebærer at Riksdagen garanterer en tidligere representant et visst månedlig inntektsnivå. Andre inntekter trekkes fra. Over 12 års funksjonstid gir 1/1 inkomstgaranti som utgjør 66 pst. av grunnlaget (godtgjørelse + visse faste tilleggsgodtgjørelser). Samtidig over 50 år garanti til 65 år/pensjonsalder. 3-6 års sammenhengende funksjonstid begrenser garantien til ett år. Over 6 år avhenger av alder. I alle tilfeller utgjør garantien det første året 80 pst. av godtgjørelsen. (Både eftervederlag, inkomstgaranti og pensjoner for de som er født etter 1943, skal utredes av lønnsnemnden.)	Formanden har rett til samme ventepenge og pensjon som statsminister. (Pensjonsalder=60 år). Den som forlater Folketinget pga. valg eller sykdom mottar *eftervederlag*, som tilsv. grunnvederlaget i minst 12, maks. 24 mnd. avhengig av varigheten i medlemskapet. Opptjening: 1 mnd for hver 2 mnd. Utbet. ubeskåret tom 12. mnd, fra 13. mnd. motregning mot andre inntekter/ pensjoner. Ikke samtidig med varainnkallelse, men fortsetter når man ikke møter lenger.	Ingen etterlønn eller ventelønn. Med en funksjonstid på mer enn syv år kan det uavhengig av alder tilstås en såkalt anpassningspensjon som er inntektsprøvet frem til pensjonsalder.	En periode i Alltinget gir 3 mnd. etterlønn. To eller flere perioder gir 6 mnd. etterlønn.

Nederland	England	Tyskland
Fratredelsesgodtgjørelse "waiting allowance": Baseres på medlemskapstid: Under 3 mnd: 80 pst. av godtgjørelsen i inntil 6 mnd., Over 3 mnd og opp til 2 år: 80 pst. 1. år og 70 pst. 2. år. Mer enn 2 år: 80 pst. 1. år, fra 2. år opp til max 6 år 70 pst. Minst 10 år innenfor en 12 års periode og alder over 50 år: 80 pst. 1. år og deretter 70 pst. inntil fylte 65 år.	Sluttlønn: 1/50 for hvert funksjonsår + et omstillingstilskudd basert på alder og funksjonstid for den som faller ut ved valg. Størrelse fra 50-100 pst. av årsgodtgjørelsen.	Overgangsordning lik standard vederlag 6878 euro/ måned i et antall måneder tilsvarende år i funk., maks i 18 mnd. 1. måned er fri, f.o.m. 2. måned motregning mot andre inntekter. Representanter i funk. pr. 22.12.1995 får etterlønn opp til maks 36 måneder.

4.3.3 Utvalgets merknader

Når det gjelder etterlønn, mener utvalget at dagens regler er tilfredsstillende. Det vises også til at Stortingets praksis er overensstemmende med reglene for regjeringens medlemmer.

Ordningen med ventelønn/førtidspensjon har vært omdiskutert den senere tid, bl.a. fordi reglene i større grad nå får anvendelse for tidligere stortingsrepresentanter som er langt yngre enn de som opprinnelig hovedsakelig var målgruppen for reglene om

førtidspensjon. Det er utvalgets oppfatning at det fortsatt bør være anledning til å innvilge ventelønn både for eldre representanter som har problemer med å skaffe nytt arbeid før ordinær pensjonsalder, og for yngre representanter som i spesielle tilfeller har behov for støtte i en overgangsperiode. Utvalget understreker at ventelønnsordningen er en skjønnsbasert ordning som ikke gir noen et rettslig krav på slik ytelse. Det er opp til pensjonsstyret å innvilge ytelsen etter en nærmere, konkret vurdering.

Utvalget peker på at det i noen tilfeller vil være usikkert helt fram til valgresultatet foreligger om en representant beholder sitt mandat. Uventede valgresultater vil for øvrig alltid kunne forekomme, og dette leder til en uforutsigbar situasjon som gjør det vanskelig for representantene å planlegge. Disse forhold medfører etter utvalgets syn behov for en egen ventelønnsordning for representantene. Utvalget viser til at også mange andre parlamenter har ulike former for etterlønn eller ventelønn. Vår etterlønn gjelder kun for en kort periode på maksimalt tre måneder, og det er derfor behov for en mer fleksibel ordning som kan supplere denne i en kortere eller lengre periode.

Utvalget har vurdert om ventelønnsordningen fortsatt bør være skjønnsbasert, og viser til at andre land har ulike løsninger som varierer fra rene etterlønnsordninger som omfatter alle representanter, til ordninger som differensieres ut fra antall år som representant, alder og annen inntekt, og som eventuelt kan suppleres av mer skjønnsbaserte ventelønnsordninger.

Utvalget mener en skjønnsbasert ordning har gode grunner for seg og viser til at dette gir en målrettet bruk av midlene og en fleksibel løsning i forhold til behovet. Utvalget går derfor inn for at man viderefører en ventelønnsordning som er basert på søknad fra den enkelte, og der innvilgelse vurderes skjønnsmessig ut fra retningslinjer som beskrevet i pensjonsstyrets vedtak slik det fremgår av vedlegg 2 til denne innstillingen.

Stortingets pensjonsstyre, som behandler og avgjør søknader om førtidspensjon/ventelønn, behandler også alderspensjoner (pensjonsloven § 2), uførepensjon (§ 5) og etterlattepensjoner (§ 6). Utvalget har vurdert om behandling av nevnte pensjoner/ventelønn fortsatt bør ligge til et organ som er oppnevnt av og blant de møtende stortingsrepresentanter. Utvalget ser at det kan gi større ekstern tillit til at man får en uhildet behandling av søknadene om ventelønn/førtidspensjon om en ekstern, uavhengig instans foretok vurderingene. Det er således prinsipielle hensyn som eventuelt kan begrunne en annen organisering av pensjonsstyret, og utvalget vil understreke at det ikke er grunnlag for å reise spørsmålet om organisering på bakgrunn av det arbeidet som gjennom en årrekke har vært utført av pensjonsstyrets medlemmer. Utvalget vil i denne forbindelse peke på at det var det sittende pensjonsstyret som tok initiativ til nødvendige endringer i gjeldende ordninger. Utvalget vil dessuten peke på at også dagens ordning innebærer et element av uavhengighet, idet pensjonsstyret avgjør sakene på selvstendig grunnlag uten noen medvirkning fra Stortingets side. Utvalget viser til at en eventuell overføring av pensjonsstyrets myndighet til et organ som er sammensatt på en annen måte vil kreve lovendring, og at det kan tenkes ulike modeller for sammensetning av et slikt organ. Man kan for eksempel etablere en modell der både stortingsrepresentanter og eksterne medlemmer deltar. Utvalget foreslår at det foretas en egen utredning av dette spørsmålet som kan behandles, slik at eventuelle forslag til endringer kan iverksettes fra og med neste stortingsperiode.

Utvalget viser videre til at bl.a. alderssammensetningen og funksjonstid på Stortinget har endret seg sterkt i de senere år. Dette har medført at ordningen med førtidspensjon/ventelønn i økende grad har fått anvendelse på yngre, tidligere representanter, og de kriterier som tidligere har vært lagt til grunn for pensjonsstyrets praksis har ikke vært like godt tilpasset denne gruppen av ventelønnsmottakere.

Utvalget viser til at pensjonsstyret på denne bakgrunn har utarbeidet nye retningslinjer for praktiseringen av bestemmelsene om førtidspensjon/ventelønn som strammer inn tidligere praksis. Endringene består bl.a. i at lovens hovedregel om at det er den reelle funksjonstid som legges til grunn ved tilståelse av førtidspensjon, innskjerpes i praksis. Bare unntaksvis, i spesielle tilfeller, skal styret kunne tilstå høyere ytelse, men aldri mer enn det full stortingspensjon utgjør. Videre innføres vesentlig strengere regler for avkortning i forhold til annen inntekt. Det er også etablert en utvidet administrativ oppfølging i form av skjerpede krav til rapportering både mht. kompetanseheving og aktiv arbeidssøking. De nye retningslinjene følger som vedlegg 2 til innstillingen.

Utvalget slutter seg til de endringer pensjonsstyret har utarbeidet, og mener de nye reglene gir en nødvendig innstramming av praksis.

Utvalget støtter herunder også forslaget om at de som møter som varamedlemmer til Stortinget ikke skal kunne motta ventelønn/førtidspensjon så lenge de får fremmøtegodtgjørelse, men at pensjonen avkortes fullt ut, dvs fra første fremmøtedag. Utvalget mener at denne avkortningsregelen bør gjelde alle typer pensjoner som ytes av Stortinget. Det foreslås etter dette at nåværende bestemmelse i pensjonsloven § 8 oppheves, og at det i stedet gis en bestemmelse om hvordan avkortning i pensjon/ventelønn skal gjennomføres. Utvalget antar at avkortningen av administrative hensyn bør foretas i form av re-

duksjon i fremmøtegodtgjørelsen og foreslår følgende ny ordlyd i pensjonsloven § 8:

"Dersom en tidligere stortingsrepresentant som mottar pensjon eller ventegodtgjørelse i medhold av denne lov tilkommer fremmøtegodtgjørelse som senere innkalt vararepresentant, reduseres fremmøtegodtgjørelsen med det beløp representanten mottar i pensjon eller ventegodtgjørelse."

Man bør videre ta ut henvisningen til dagens § 8 i § 2 femte ledd som etter dette vil lyde:

"Alderspensjon kan ikke ytes så lenge pensjonssøkeren er medlem av Stortinget eller *Regjeringen, eller* er tilsatt i offentlig eller kommunal tjeneste i hovedstilling."

Utvalget viser til at § 2 femte ledd også er forutsatt å gjelde for mottakere av førtidspensjon/ventelønn iht. § 7.

Utvalget peker på at begrepet førtidspensjon med tiden er blitt delvis misvisende, og viser til at et flertall av de som mottar ytelsen etter valget i 2001 er yngre enn de som naturlig faller inn under denne betegnelsen. Utvalget foreslår derfor at betegnelsen endres til "ventegodtgjørelse". Dette er også mer i samsvar med terminologen som benyttes ved liknende ordninger for folkevalgte i kommuner og fylkeskommuner. En endring som foreslått vil innebære behov for enkelte lovtekniske endringer og presiseringer i pensjonsloven § 7.

Utvalget mener for øvrig det vil være en fordel om pensjonsstyrets nye regler for avkortning i ventegodtgjørelsen ved annen inntekt kommer til uttrykk i loven og ikke bare i de fastsatte retningslinjer fra pensjonsstyret, og fremmer forslag om dette.

"§ 7 vil etter dette lyde:

Dersom aldersmessige eller andre hensyn tilsier det, kan tidligere stortingsrepresentant som ikke har rett til alderspensjon etter § 2 eller uførepensjon etter § 5, av styret - eventuelt etter søknad - tilstås *ventegodtgjørelse* fra det tidspunkt han ikke lenger oppebærer godtgjørelse som representant.

Ventegodtgjørelse tilstås med *et beløp* som fastsettes for høyst tre år om gangen og som ikke overstiger den alderspensjon vedkommende på grunnlag av sin funksjonstid ville ha vært berettiget til. Pensjonsstyret kan likevel - i spesielle tilfeller - tilstå høyere *ventegodtgjørelse* enn funksjonstiden tilsier, dog ikke høyere enn full alderspensjon. *Hvis annen årsinntekt overstiger 1/12 av stortingsrepresentantenes faste godtgjørelse, reduseres ventegodtgjørelsen tilsvarende, jf. dog § 8.*

Bestemmelsen i § 4 tredje ledd gjelder tilsvarende for *mottaker av ventegodtgjørelse* som forsørger barn."

4.4 Dagpenger/diettgodtgjørelse og oppholds/ boligdekning

4.4.1 Innledning

Systemet med daggodtgjørelse for stortingsrepresentantene skriver seg fra 1954. Begrunnelsen for å innføre differensiert godtgjørelse var bl.a. at representanter som hadde sin opprinnelige bopel og virksomhet utenfor Oslo hadde store ekstrautgifter i forbindelse med stortingsvervet, ved siden av at de ikke hadde den samme anledning til å skjøtte sitt yrke. Etter hvert er det blitt langt vanskeligere å skjøtte sitt yrke ved siden av stortingsvervet.

Dagpengene har to satser med utgangspunkt i en 40 km-grense fra Stortinget. Før omlegging av representantenes godtgjørelser i 1996 ble det utbetalt dagpenger for et tidsrom varierende mellom ca 240-300 dager i året. For representanter som bodde nærmere enn 40 km fra Stortinget utgjorde godtgjørelsen 40 pst. av diettsatsen for fravær over 12 timer fastsatt i statens reiseregulativ for innenlandsreiser. Godtgjørelsen skulle dekke utgifter i forbindelse med kontakt med velgerne, ekstrautgifter til kost i forbindelse med kveldsmøter med mer. For representanter som bodde mer enn 40 km fra Stortinget skulle diettgodtgjørelsen bl.a. også dekke ekstra utgifter knyttet til at vervet gjør det nødvendig med to husholdninger. Dette inkluderte husleie for Stortingets leilighet med unntak av den møtefrie perioden om sommeren. Godtgjørelsen utgjorde for denne gruppen 90 pst. av statens høyeste diettsats. Representantene fikk skattemessig fradrag i dagpengene for de utgifter vervet medførte, mens overskuddet var gjenstand for beskatning. Representanter som bodde mer enn 40 km fra Stortinget trakk også fra merutgiftene ved å ha to boliger - dvs. utgifter til husleie og strøm, i tillegg til pendlersats pr. dag for merutgifter til kost mv. ved å bo borte.

Ved omleggingen i 1996 ble det innført en ordning der Stortinget dekker husleie og strømutgifter fullt ut i stortingsleilighetene. Det var enighet om at stortingsvervet likevel medførte en del kompensasjonsberettigede utgifter som følge av lang og ubekvem arbeidstid, omfattende reisevirksomhet og annen utadrettet virksomhet, og for de flestes vedkommende - krav om å holde to husholdninger. På denne bakgrunn ble det innført en kompensasjonsordning tilsvarende de fradragsberettigede "pendlersatser", henholdsvis høy/lav sats for representanter bosatt utenfor/innenfor 40 km-grensen, jf. nedenfor. I tillegg la man til grunn at vervet som representant i praksis var blitt en helårsbeskjeftigelse, og utvidet utbetalingsperioden til 330 dager pr. år.

4.4.2 Gjeldende dagpenge/diettordning for stortingsrepresentantene

Stortinget vedtok 21. juni 1996 følgende vedrørende dagpengene, jf. "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv. § 1 b":

"For representant og innkalt vararepresentant som har sin faste bopel i Oslo eller i en avstand inntil 40 km regnet fra Stortinget: Den sats som i medhold av ligningsloven av 13. juni 1980 nr. 24 § 7-1 er fastsatt i takseringsreglene punkt 3.2.2: Merutgifter til ett måltid for skatteytere som daglig reiser mellom hjem og arbeidssted.

For representant og innkalt vararepresentant som har sin faste bopel i riket for øvrig: Den sats som i medhold av ligningsloven § 7-1 er fastsatt i takseringsreglene punkt 3.2.1: Fravær fra hjemmet - opphold på hybel/brakke."

Pr. 1. januar 2003 er satsene kr 75 pr. dag - lav sats, og kr 159 pr. dag - høy sats. Begge satser utbetales for hele året unntatt juli måned, dvs. for 330 dager pr. år. Beløpene innberettes til inntektsbeskatning. De enkelte ligningskontorer vurderer skjønnsmessig hvor mange fradragsdøgn som godkjennes.

Rett til dagpenger under fravær reguleres i bestemmelsenes § 5 som lyder:

"Under permisjon fra Stortinget beholder representantene godtgjørelsen etter § 1 bokstav a og b i inntil to uker, med mindre de meddeler at de gir avkall på slik godtgjørelse."

Både den faste godtgjørelsen og dagpengene opprettholdes uavkortet også ut over to uker når fraværet skyldes sykdom, skade, fødsels-/omsorgspermisjon, eller permisjon for å delta i møter eller andre oppdrag etter oppnevning av Kongen, Stortinget eller et departement. Ved permisjoner pga. sykdom eller skade, eller ved alvorlig sykdom i hjemmet, reduseres dagpengene med 50 pst. når permisjonen varer utover tre måneder. Annet fravær, eksempelvis komitéreiser eller utbytting, får ingen virkning for utbetalingen.

4.4.3 Stortingets boliger og representantenes bosted

Stortinget eier/disponerer 140 møblerte leiligheter/hybler, hvorav 98 er ett- eller toroms og 42 er familieleiligheter, dvs 3 eller 4 roms. Leilighetene skal dekke boligbehovet for utenbys representanter, dvs de som bor mer enn 40 km fra Stortinget. Det forutsettes at boligen benyttes av representanten selv. Fremleie er ikke tillatt uten skriftlig samtykke fra Stortingets administrasjon. Tildeling skjer etter søknad på bakgrunn av familiesituasjon og etter ansiennitetsprinsippet. Stortingets boligkomité tildeler og fordeler leilighetene til stortingsrepresentantene. Som nevnt ovenfor dekker Stortinget siden omleggingen i 1996 husleiekostnadene ved de leilighetene som bebos av representantene.

Leievilkårene for Stortingets leiligheter følger som vedlegg 3 til innstillingen.

Representantene har også rett til flyttegodtgjørelse som dekkes etter anbud, eventuelt refunderes utgifter ved bruk av egen bil to ganger tur/retur (kr 3,00/km) i henhold til regler gitt av Presidentskapet.

Spørsmålet om hvor en representant anses å ha sitt bosted er regulert i folkeregisterloven § 18 som lyder:

"Medlemmer av Regjeringen og Stortinget, statssekretærer og politiske rådgivere i departementene og ved statsministerens kontor, anses bosatt i det distrikt der de hadde sitt bosted før de tiltrådte. Dette gjelder bare så lenge personen disponerer bolig til privat bruk under opphold i distriktet. Personens ektefelle og barn i felles husstand anses bosatt samme sted, med mindre de har særlig svak tilknytning til denne boligen."

Etter skatteloven § 3-1 syvende ledd har stortingsrepresentantene sitt skattemessige bosted i den kommune hvor de bodde før de tiltrådte, så lenge de disponerer bolig til privat bruk under opphold i kommunen. Departementet kan i forskrift bestemme at representantene kan frasi seg nærmere angitte skattemessige lempninger som gjelder for bosatte i Finnmark og Nord-Troms. Dersom Stortingets leilighet er representantens midlertidige innkvartering pga vervet, og representanten ikke har leid ut boligen på hjemstedet, vil "fordelen" av å bo i Stortingets leilighet ikke bli beskattet.

4.4.4 Diett/oppholdsutgifter - Regjeringens medlemmer

Diettgodtgjørelse med kr 159 pr. dag utbetales regjeringsmedlemmer som pendler, dvs. de som flytter til Oslo, men lar familien bo på hjemstedet og dermed har to husholdninger. Godtgjørelsen utbetales etterskuddsvis for de døgn man ikke har felles husholdning med sin familie (fravær over 12 timer). Det gjøres fradrag for ferie, helg, og for tjenestereiser med kostgodtgjørelse etter statens reiseregulativ. Diettgodtgjørelsen er skattefri for den som fører dobbel husholdning.

Når det gjelder boliger, stiller Statsbygg pendlerbolig til disposisjon for statsrådene og den øvrige politiske ledelse. De som opprettholder utgifter til bolig på hjemstedet, og ikke leier den ut, får pendlerboligen kostnadsfritt. Det samme gjelder i utgangspunktet de som ikke har utgifter til bolig på hjemstedet, men Statsministerens kontor innrapporterer fordelen av fri bolig i arbeidsforhold til beskatning. Flytteutgifter dekkes etter statens regler.

4.4.5 Diett ved overtid samt regler om tjenestebolig - ansatte i staten

For statsansatte er det gitt regler om dekning av utgifter til mat ved overtidsarbeid, jf. Personalhånd-

boken pkt 12.11.4. Embets- og tjenestemenn som ikke har rett til betalt overtid eller som ved særskilt vedtak gis godtgjørelse, kan få dekket legitimerte utgifter til mat med inntil kr 140 med virkning fra 1. januar 2003. Dette gjelder også arbeidstakere som har oppfylt overtidsrammene i hht. bestemmelsene i Hovedavtalen § 13 nr. 4 c når de pålegges å arbeide overtid ut over 3 timer eller å delta i møter eller forhandlinger som varer minst 3 timer utover ordinær arbeidstid.

Staten stiller i en viss grad tjenestebolig til disposisjon for enkelte grupper ansatte, og det er inngått egen særavtale om husleie for tjenesteboliger. Arbeidstaker som er tillagt tjenestebolig, plikter å bo i boligen. Tjenestemannen skal med enkelte unntak selv betale de faktiske utgifter til lys og brensel. De fleste av de boliger som staten eier, er utleieboliger.

Det fremgår av Særavtale om husleie for tjenesteboliger bl.a. at husleien for tjenesteboliger (unntatt prestebolig) skal fastsettes etter de samme prinsipper som legges til grunn ved fastsetting av husleien i statens leieboliger. Husleien skal ikke overstige 18 pst. av regulativlønnen til vedkommende tjenestemann. For presteboliger er husleien nærmere regulert i avtalen, og det er bl.a. fastsatt at den ikke skal overstige 12 pst. av regulativlønnen. Husleien i tjenestebolig kan settes ned dersom særlige omstendigheter gjør det berettiget.

4.4.6 Pendlerfradrag - skattereglene

I skattelovgivningen er det gitt generelle regler om pendlerfradrag. Pendlerfradrag for skatteåret 2002 gis med minst kr 154 pr. dag til dekning av kost. Dessuten gis fradrag for dokumenterte boutgifter til de som må ha pendlerbolig på arbeidsstedet. For enslige og samboere uten barn stilles det som hovedregel visse krav til pendlerboligens størrelse og frekvensen av hjemreiser. I tillegg gis fradrag for reiseutgifter med 1,40 kroner pr. kilometer ved reise mellom hjem og arbeidssted, herunder også daglig reise mellom pendlerbolig og jobb. Med sammenlagt reiseavstand over 35 000 km reduseres fradraget til 0,70 kroner for de overskytende kilometre. Bunnfradrag er pt. kr 9 200.

4.4.7 Dagpenger/diett og boligordninger i andre nasjonalforsamlinger

Andre nasjonalforsamlinger har ulike diettordninger og regler om dekning av oppholds- og boligutgifter slik det fremgår av tabellene nedenfor:

Sverige	Danmark	Finland	Island
Diett betales bare om reisen har krevd overnatting og >50 km fra ord. bolig. Utgjør SEK 320/dag. Skattepliktig, men sjablonfradrag. Gratis måltid trekkes fra. Ved tjenestereise uten overnatting over 50km fra hjemstedet - *forretningstillegg* på SEK 140 hvis fraværet varer over 4 timer. Skattepliktig. Losjikostnader ved tjenestereiser dekkes tilsv. faktiske kostnader, men for overnattingsbosted i Stockholm er dekningen begrenset til SEK 4 300/mnd. (200 leiligheter i gangavstand - høyeste leie= SEK 8000/mnd, flertallet under 4000. Partigruppene fordeler etter ansiennitet. Egne leiligheter - får dekket felleskostnader, ikke kapitalkostnader. SEK 800/mnd til dekning kontorhybel). Barne"dagis" 10 plasser for kortere opphold til disp. 2 ansatte. Representant betaler SEK 20/ time (relatert til kommunale maxtakster) 2 barn, ev 3=red. takst. 1 handicap-leilighet	Godtgjørelse for boligutgifter til medl. med bopel utenfor Sjælland og Nyborg kommune og som har supplerende bolig i København. I særlige tilfelle med bopel på Sjælland utenfor HT-området og i Nyborg kommune: Maksimalt DKK 76.452/år, hvorav opp til 54 608 godtgjøres mot dokumentasjon av utgifter til husleie, varme, vann, el og gass, og 21 844 utbetales uten dokumentasjon til dekning av utgifter til dobbel husholdning. Medlemmer uten boliggodtgjørelse kan få godtgjort utgifter til hotellovernatting ifm møter som er ledd i Folketingsarbeidet. For medl. som er berettiget til boliggodtgjørelse, godtgjøres opp til DKK 54 608/år. Øvrige opp til 10 overnattinger/år. Presidiets medlemmer får stillet en leilighet på Christiansborg skattefritt til rådighet. Av disse får de som har rett til boliggodtgjørelse DKK 21 844 i tillegg.	Til dekning av kostnader som vervet fører med: Hjemsted i hovedstadsregionen + 30 pst. av godtgjørelsen, Nyland over 30 km + 40 pst., Øvrige valgkretser når utgifter til ekstra bolig oppstår: + 55 pst..	Boligtillegg for medlemmer fra valgdistrikt utenfor Reykjavik-området: ISK 72 450/ mnd. ca NOK 5 657/mnd., 67 885/år. Medlem som har to husholdninger: + 40 pst. av boligtillegget. Ikke skattepliktig.

Nederland	England	Tyskland
Stiller ikke bolig til disp. men utbetaler et årlig tilskudd tilsvarende kostnader for overnatting i max 140 døgn pr. år, basert på avstand til bosted (0-150 km og over).	Tillegg for å dekke omkostninger ved opphold mv under utøvelse av vervet: (ved fravær fra hjemmet) Inntil 19 722 pund /år, NOK ca 217 000. + Londontillegg for visse medlemmer 1.527 pund/år, ca 16 800 kr/år.	Hotell betalt av parlamentet. Hvis repr. ønsker egen bolig er de selv ansvarlig for anskaffelse. Kostnader må dekkes av utgiftsdekningsbeløp (3503 euro/mnd.). Forbundsdagen kan hjelpe med å søke etter bolig. Presidenten har krav på bolig og villa stilles til disp.

4.4.8 Utvalgets merknader

DIETT/DAGPENGER

Utvalget peker på at begrunnelsen for å opprettholde en ordning med dagpenger er at stortingsvervet fører med seg svært mye fravær fra hjemmet, både ved kveldsmøter i Stortinget og ved utstrakt møtevirksomhet ellers utenfor vanlig arbeidstid. Dermed påløper ekstra utgifter til kost mv. For representanter som pga. lang reiseavstand til sitt hjemsted må ha en ekstra bolig i Oslo i forbindelse med arbeidet på Stortinget, påløper det i tillegg merutgifter ved å ha to husholdninger.

Utvalget viser til at ordningen med dagpenger ble gjennomgått og forenklet i forbindelse med omleggingen av godtgjørelsene som Stortinget vedtok i 1996.

Utvalgets flertall, alle unntatt Sosialistisk Venstreparti, mener gjeldende ordning med dagpenger gir en hensiktsmessig form for utgiftskompensasjon for de som har merutgifter knyttet til to husholdninger. Ett formål med dagpengene er å utjevne ulikheter i levekostnader som oppstår mellom representantene på grunn av ulike bosteder, og dermed unngå en lønnsmessig forskjellsbehandling mellom representanter som er bosatt i og utenfor Oslo-området. Flertallet mener dagens ordning ivaretar disse hensynene og gir en løsning som er tjenlig for representantene. Det foreslås etter dette at ordningen med dagpenger videreføres. De spesielle arbeidsforholdene stortingsvervet medfører med utstrakt uregelmessig arbeidstid tilsier også at dagpengene videreføres for representanter som bor i Oslo-området.

Flertallet viser til at dagens dagpengeordning er vesentlig enklere og mer oversiktlig enn tidligere etter omleggingen i 1996, og peker på at ordningen den gang fikk tilslutning fra et enstemmig Storting. Flertallet kan ikke se at en fradragsordning gir en mer transparent ordning enn dagens bestemmelser. Dagpengeordningen er regulert i bestemmelsene om stortingsrepresentantenes godtgjørelser § 1 som også har regler om den årlige godtgjørelsen. Flertallet kan heller ikke se at erfaringene siden omleggingen i 1996 skulle tilsi at man bør innta et annet standpunkt i dag enn da ordningen ble innført i 1996. Tvert imot er det flertallets oppfatning at ordningen har fungert godt både i forhold til representantene og sett fra et administrativt synspunkt.

Flertallet peker på at dagpengesatsen for representantene som bor mer enn 40 km fra Stortinget er den samme som pendlere benytter ved fradrag i skatten. For representanter som bor fast innenfor 40 km-grensen benyttes samme sats som den andre skatteytere som daglig reiser mellom hjem og arbeidssted kan føre til fradrag for merutgifter til ett måltid. Skal diettordningen endres som foreslått av Sosialistisk Venstreparti, jf. nedenfor, vil det bety en reell lønnsnedgang for distriktsrepresentantene som flertallet mener det ikke er noe saklig grunnlag for. Det må være et mål å organisere utgiftskompensasjonen på en slik måte at man får en inntektsmessig likebehandling av representantene uavhengig av bosted. Dette behov imøtekommer dagens ordning på en god måte.

Når det gjelder representanter som i all hovedsak benytter stortingsleiligheten som sin faste bolig, og bare i liten grad faktisk oppholder seg i sin bolig på hjemstedet, kan det diskuteres i hvilken utstrekning disse skal kunne oppebære høyeste dagpengesats. Der stortingsleiligheten er representantens eneste bolig, eller boligen på hjemstedet er utleid slik at vedkommende bor fast i stortingsleiligheten, bør representanten ikke ha utbetalt høyeste dagpengesats. Flertallet mener dessuten at også i de tilfeller der representanten disponerer bolig på hjemstedet, men hvor vedkommende i all hovedsak bor fast i stortingsleiligheten, bør laveste sats for dagpenger utbetales.

Flertallet er av den oppfatning at høyeste dagpengesats bare skal kunne oppebæres av representanter som reelt sett har utgifter til to husholdninger, da det nettopp er dette forhold godtgjørelsen tar sikte på å kompensere for. Flertallet mener derfor det bør stilles krav til representantene om at man faktisk pendler mellom stortingsleiligheten og boligen på hjemstedet for at man skal ha rett til høyeste dagpengesats, og foreslår at det utarbeides administrative regler for rapportering som tar sikte på å klarlegge dette.

Flertallet viser for øvrig til at ligningskontorenes vurderinger av den skattemessige behandling av dagpengene ikke nødvendigvis er ensartet, og at man får noe forskjellig ligningspraksis for representantene når det gjelder skattlegging av overskuddet på diettgodtgjørelsen. Flertallet mener dette er vanskelig å unngå, og at ulikheter i representantenes reisevirksomhet og andre forhold som innvirker på antall fremmøtedager i Stortinget, nødvendigvis vil medføre individuelle forskjeller ved den skattemessige behandlingen.

Flertallet har spesielt drøftet spørsmålet om dagpenger bør opprettholdes der representantene er på reise eller har permisjon. Etter dagens regler blir dagpengene redusert med 50 pst. dersom man er sykemeldt ut over tre måneder. Etter flertallets syn bør rett til dagpenger i disse tilfellene bortfalle helt bl.a. fordi man normalt ikke vil ha to husholdninger ved langvarig sykdom. Flertallet foreslår at "Bestemmelser om stortingsrepresentantenes godtgjørelse" § 5 annet ledd første strekpunkt, annet punktum endres slik i samsvar med dette:

"Varer permisjonen ut over 3 måneder i samlingstiden, *bortfaller* likevel for den gjenværende del av *denne godtgjørelsen etter § 1 bokstav b."*

Tilsvarende endring bør gjelde i forhold til fødsels- og omsorgspermisjon, og utvalget foreslår at det foretas følgende endringer i reglene fastsatt av Presidentskapet om permisjoner i forbindelse med fødsel, omsorg mv. pkt 6:

"6. Full lønn omfatter den faste godtgjørelse, og diettgodtgjørelse *i inntil 3 måneder*."

For øvrig er det flertallets vurdering at det ikke bør gis særlige fradragsregler ved tjenestereiser. Flertalet legger vekt på at dagpengene bl.a. skal dekke merutgifter ved å holde to husholdninger og at disse utgiftene i stor grad påløper uavhengig av annen reisevirksomhet. En avkortning i forhold til tjenestereiser ville også bli et meget komplisert og arbeidskrevende system.

Utvalgets medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker primært å avskaffe dagens ordning med dagpenger, og mener at diettgodtgjørelse tilsvarende 240 døgn, dvs. kr 38 000, i stedet bør legges inn i den faste godtgjørelsen. Dette medlem mener at de representantene som må ha ekstra bolig under oppholdet i Oslo får kompensasjon for to husholdninger ved at de omfattes av de alminnelige fradragsreglene som gir rett til pendlerfradrag i skatten. Dette medlem legger vekt på at godtgjørelsesordningene bør være transparente og mener at ulike tilskudd i størst mulig grad bør inkluderes i den årlige godtgjørelsen slik at det blir tydelig hva som er representantenes reelle inntekt. Dette medlem legger videre vekt på at representantene så langt det er praktisk mulig bør ha samme ordninger som andre arbeidstakere. En ordning som nevnt vil dessuten være enkel å administrere. Dette medlem støtter subsidiært de innstramminger og presiseringer som flertallet har foreslått innenfor dagens ordning.

STORTINGETS BOLIGER

Utvalget viser til at Stortingets boligordning er etablert med utgangspunkt i det behov distriktsrepresentantene har for midlertidig bolig under arbeidet på Stortinget. Utvalget har notert seg at andre parlamenter har ulike boligordninger, men mener Stortingets løsning med egne boliger er å foretrekke. Stortingsleiligheten er representantens bolig under opphold i Oslo gjennom hele stortingsperioden, og det er vesentlig at Stortinget kan tilby gode og egnede boliger. Samtidig vil utvalget peke på at leilighetene har en nøktern standard og for øvrig varierer både mht. størrelse og beliggenhet. Dette innebærer at den økonomiske verdien av fri stortingsleilighet vil variere.

Utvalget viser videre til at dekningsordningen for boligene ble lagt om i 1996 som redegjort for ovenfor. Den tidligere ordningen hadde enkelte uønskede administrative konsekvenser. Dette har nåværende regler løst. Ordningen med forskjellige husleier, areal og beliggenhet førte også til ulikheter i representantenes reelle godtgjørelse, både mellom distriktsrepresentantene og mellom distriktsrepresentantene og representanter innen Oslo-regionen.

Utvalget viser til at dagens ordning er enkel å administrere, og innebærer færre ulemper for de som er nødt til å ha en ekstra bolig i tillegg til egen bolig på hjemstedet. Utvalget har heller ikke funnet noen annen modell som på tilsvarende måte ivaretar hensynet til lønnsmessig likebehandling av representantene uavhengig av bosted. Utvalget viser for øvrig til at boligkomiteen anbefaler at dagens dekningsregler for stortingsleilighetene videreføres i sin nåværende form.

Utvalget understreker at det er en uttrykkelig forutsetning etter dagens regler at representanten selv bor i stortingsleiligheten. Reglene er i dag slik at fremleie ikke er tillatt uten skriftlig samtykke fra Stortinget. Utvalget mener at fremleie ikke skal være tillatt og at det heller ikke er akseptabelt at leiligheten lånes ut til andre på mer langvarig basis når representanten selv er fraværende. Utvalget vil understreke at representantene skal ha et reelt behov for bolig i Oslo for å kunne disponere leilighet tildelt av Stortinget, og forutsetter at boligkomiteen vurderer søknadene fra representantene med dette for øye.

Utvalget peker for øvrig på at for representanter som leier ut sin bolig på hjemstedet og bor fast i stortingsleiligheten, eller som ikke disponerer annen bolig, innberettes leieverdien til beskatning. Verdien innberettes som lønn og vil komme med i representantens inntekt.

Når det spesielt gjelder tidligere regjeringsmedlemmer som returnerer til Stortinget som representanter, er det utvalgets oppfatning at de bør flytte til en av Stortingets leiligheter, men gis en rimelig frist til å områ seg. Det er i dag en muntlig avtale med Statsministerens kontor at de som bor i statsrådleilighet kan fortsette å bo der når de vender tilbake til Stortinget, og det er ikke gitt regler om skriftlig oppsigelse. Også Stortingets boligkomité har gitt uttrykk for at det ikke oppfattes som heldig at representanter fortsetter å bo i statsrådleiligheter når Stortinget har ledige leiligheter selv. Det bør etter utvalgets syn gis klare regler for disse tilfellene der det vil være naturlig som en hovedregel å ta utgangspunkt i husleielovens 3-måneders oppsigelsesfrist.

4.5 Reiseordninger ved reiser i Stortingets regi

4.5.1 Gjeldende reiseordninger for stortingsrepresentantene

Oppholdsutgifter under representantenes tjenestereiser dekkes etter bestemmelsene om kost- og nattgodtgjørelse i statens reiseregulativ. Regler om reiseordninger for representantene fremgår for øvrig av "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv." §§ 3 og 4, med nærmere presidentskapsbeslutninger.

Årskort for frireiser utstedes for hele stortingsperioden for følgende transportmidler:

– NSB, Flytoget A/S og statsstøttede buss-, båt- og fergeselskap og Hurtigruten. Bonuspoeng som opparbeides på reiser for Stortinget kan nyttes på tjenesterelevante reiser, men ikke til private reiser. Utlegg under reiser dekkes normalt ved bruk av kredittkort. Årsavgift for kredittkort dekkes av Stortinget. Premie for reiseforsikring og kollektiv ulykkesforsikring dekkes også av Stortinget. Reiseforsikringen omfatter enhver reisevirksomhet representantene har.

Bruk av egen bil ved hjemreiser dekkes ved begynnelse og avslutning av sesjonen. Pendling mellom Stortinget og hjemsted i helgene ved bruk av egen bil dekkes med pendlersats (pt. kr 1,40/km). For øvrig dekkes reise mellom Stortinget og hjemstedet i forbindelse med helg etter regning.

Reiser innenfor tjenestestedet som medfører utgifter til offentlige kommunikasjonsmidler dekkes etter regning. Drosje dekkes på relativt korte strekninger hvor det anses hensiktsmessig, og ved hjemreiser (til leiligheten eller egen bolig innenfor 40 km-grensen) etter møter i komiteer eller i Stortinget som varer ut over kl 22.

Egen bil på tjenestereiser dekkes etter km-sats (pt. kr 3,00/km) hvis det ellers ville være naturlig med drosje eller leiet skyssmiddel. Det samme gjelder dersom km-satsen ikke overskrider de utgifter Stortinget ville hatt dersom reisen var foretatt med offentlig transportmiddel.

Dekning for bruk av egen bil utover det som fremgår ovenfor krever forhåndssamtykke fra Presidentskapet.

Stortinget dekker også inntil to besøksreiser for pårørende (innenfor samlingstiden) pr. husstandsmedlem pr. år for representanter som bor mer enn 40 km fra Stortinget. Det forutsettes at reisen skjer på rimeligste måte. Utgiftsdekningen anses som skattepliktig fordel og beskattes som dette.

Stortinget dekker ikke utgifter knyttet til deltakelse i valgkamp eller rene partiarrangementer.

4.5.2 Reiseordninger og -godtgjørelser for regjeringens medlemmer og fylkesordførere

Reiser for regjeringens medlemmer innenlands dekkes fullt ut med mindre det dreier seg om rent private reiser som ikke har sammenheng med embetet. Kost og losji dekkes etter statens reiseregulativ.

Når det gjelder hjemreiser, får alle i den politiske ledelse dekket reiseutgifter med unntak av dagpendling. Dekningen er skattefri. Pendlerreiser betalt av arbeidsgiver kan ikke føres til fradrag i selvangivelsen. Bonuspoeng opptjent på tjenestereiser kan ikke nyttes privat.

Reiseutgifter til regjeringsmedlemmers ledsagere dekkes etter egne regler. Det samme gjelder representasjon - jf. nedenfor under "andre utgiftsdekninger". Besøksreiser for familiemedlemmer dekkes med inntil to reiser i året. Når det gjelder barnetilsyn på tjenestereiser dekkes merutgifter, inkludert reise- og oppholdsutgifter for barnepasser, inntil barnet fyller ett år for statsråder eller statssekretærer som reiser i statsråds sted.

Staten er selvassurandør for inntil 15G ved død eller invaliditet som følge av reiseulykke. Reisegodsforsikring er på kr 20 000.

På spørsmål til 6 fylkeskommuner opplyser et flertall at fylkesordførerne får dekket utgifter til reise mellom hjemsted og arbeidssted - eventuelt avhengig av reiseavstand. Flere fylkeskommuner benytter bilgodtgjørelse etter gjeldende satser, men også lengre reiser med annet transportmiddel dekkes avhengig av bosted. På tjenestereiser nyttes kostnadsdekning i hht. statens reiseregulativ.

4.5.3 Reiseordninger og -godtgjørelser i andre nasjonalforsamlinger

Reiseordninger og - godtgjørelser i enkelte andre nasjonalforsamlinger fremgår av tabellen nedenfor:

Sverige	Danmark	Finland	Island
Alle reiser, inkl. reiser til og fra Riksdagen, regnes som tjenestereiser (hjemsted = tjenestested). Dekning etter statens satser. Innenfor regelen om at reiser skal foretas på billigste måte bestemmer representantene selv reiser innenlands. Bestillingene gjøres ved avtalt reisebyrå. Alle får frikort med SJ, + at de kan få et betalingskort med personlig betalingsansvar som kan anvendes på tjenestereiser. Egen bil dekkes med normalt SEK 16/mil. Hvis ikke kollektivtilbud finnes, dekkes SEK 29/ mil. Differansen er da skattepliktig. Taxi dekkes hvis ikke andre kommunikasjonsmidler eller annen spes. grunn.	Fritt innenlands med fly, tog, båt, (taxi). Frikort for København og nærtrafikk. Reiser i fritiden er skattepliktig. Overnatting på tjenestereise dekkes av skattefritt omkostningstillegg, dvs. det utbetales ikke time- og dagpenger på innenlandske tjenestereiser, - unntatt er tjenestereise på Færøyene eller Grønland. Premie dekkes for reiseforsikring, inkl. reiseulykke og rettshjelp.	Rett til avgiftsfritt å reise med tog, innenriksfly og fjerntrafikkbuss hvis reisen knytter seg til riksdagsoppdraget. Også rett til å bruke taxi i hovedstadsområdet. Egen bil til møter dekkes etter statssats. Utenom representantoppdraget - reise fritt med tog. Dekning av reiser etter reglene for statlige tjenestereiser på 1. klasse. Ingen kostgodtgjørelse på innenlands reiser samtidig med kostnadsdekningsbeløpet - se ovenfor under oppholds- og boligdekning	Reisegodtgjørelse i valgdistriktet : - Reykjavik -ISK 36 300, ca NOK 2 834/mnd. - 43.013/ år. - Andre distrikter - ISK 47 000, ca NOK 3 670/mnd. -44 040/ år. Utgifter til reiser mellom hjem og hovedstaden en gang pr. uke, til møter i andre valgdistrikter og utenlands på vegne av Altinget refunderes. Det samme gjelder reiseutgifter (i egen bil) innen valgkretsen utenfor 30 km. Ikke skattepliktig.

Nederland	England	Tyskland
Årlig tilskudd for reise mellom hjemsted og Haag opp til eur 1560/år, ca NOK 12 200 (mars 2003), eller velge frikort med offentlig transport. I tillegg et tilskudd til generelle transportkostnader på eur 10 280/ år, ca NOK 80 500/år.	*Egen bil,* km-godtgjørelse: Inntil 20 000 miles/år ca 6 kr/mile.(1 mile=1,6 km), over 20 000 mile ca 2,80 kr/mile. Sykkel ca 1 kr/mile. Ubegrenset dekning ved *"tjenestereiser"*/ reiser som har med utøvelse av vervet. *Sesongbilletter* inntil 4 reiser/ uke. Reisedekning for familie og egne ansatte dekkes for et visst antall reiser pr. år.	Fritt innenlands med tog, fly og med offentlig transport i Berlin. Kan også benytte biltjenesten i Riksdagen. Presidiet har egne biler med sjåfør. Kost og logi på tjenestereiser dekkes mot regning. Utenlandsreiser dekkes fullt ut, men 20 euro/dag trekkes fra i utgiftsgodtgjørelsen.

4.5.4 Utvalgets merknader

Utvalget viser til at representantene har en utstrakt reisevirksomhet, og at reiseordningene må utformes slik at det praktisk legges til rette for dette. En del reisevirksomhet er nødvendig for å ivareta stortingsvervet som i stor grad krever direkte kontakt med velgere, organisasjoner og partilag i ulike deler av landet. Representantene skal også ivareta Norges interesser gjennom deltakelse i internasjonale fora. Det er dessuten viktig at de representantene som pendler ikke påføres merutgifter i den forbindelse, og at reiseordningene ikke forutsetter omfattende administrativ oppfølging. Utvalget vurderer gjeldende reiseordninger som i hovedsak tilfredsstillende.

Når det gjelder utgifter til kost og overnatting på tjenestereiser, følges statens reiseregulativ på samme måte som for andre grupper. Det vises ellers til det som er sagt angående dagpenger under fravær ovenfor, jf. pkt 4.4. Utvalget viser videre til at bonuspoeng opptjent under tjenestereiser ikke kan nyttes privat, men kan benyttes på andre tjenestereiser. Denne ordningen bør videreføres.

Utvalget peker på at Stortinget ikke dekker utgifter knyttet til deltakelse i valgkamp eller rene partiarrangementer.

Utvalgets flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig

Folkeparti, forutsetter at utgifter på reiser som omfatter partioppdrag, men der det samtidig utføres andre tjenestelige oppdrag knyttet til vervet som stortingsrepresentant, etter omstendighetene vil kunne dekkes av Stortinget, og viser til at unntaket i dag omfatter rene partiarrangementer og valgkamparrangementer. Flertallet mener det ikke er naturlig at Stortinget dekker slike utgifter, og påpeker at det må kunne legges opp enkle rutiner i gruppene for å administrere det skillet vi har i dag slik at arrangementer i partienes regi, eller som er tilrettelagt av partiet, fortsatt holdes atskilt fra tjenestereiser dekket av Stortinget. Flertallet har ingen innvendinger til at opplysninger om reiser i gruppenes regi blir offentliggjort.

Utvalgets medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det kan være vanskelig å skille mellom oppdrag representantene har som stortingsrepresentant og oppdrag som kun knytter seg til partimedlemskapet. Også til partiarrangementer inviteres representantene gjerne i egenskap av å være stortingsrepresentanter, og svært mange oppdrag har karakter av å være en blanding av partioppdrag og annen politisk virksomhet som det forventes at representantene deltar på. Disse medlemmer peker på at vervet som stortingsrepresentant er noe man har kontinuerlig så lenge man er innvalgt på Stortinget, uavhengig av arbeidstid og hva slags oppdrag man utfører. Det kan derfor synes lite meningsfylt å operere med et skille som nevnt. Disse medlemmer mener at reglene bør endres slik at representantenes reise- og oppholdskostnader ved tjenestereiser innenlands dekkes av Stortinget uavhengig av hvilke oppdrag de knytter seg til. Disse medlemmer legger vesentlig vekt på at informasjon om representantenes reisevirksomhet for Stortinget skal være offentlig, og en slik ordning vil gi full åpenhet om all reisevirksomhet knyttet til stortingsvervet.

4.6 Telefonutgifter mv.

4.6.1 Gjeldende ordning for stortingsrepresentantene

Stortingsrepresentantene får refundert den del av telefonutgiftene på hjemstedet som overstiger kr 500 pr. kvartal. De representanter som i tillegg har leilighet i Oslo, får dekket telefonutgiftene i denne fullt ut. Stortinget dekker dessuten utgifter til installasjon og abonnement for ISDN-forbindelse, og stiller PC-utstyr for hjemmekontor til disposisjon. Bruk av hjemmekontoret dekkes via telefonregningen. Representantene har tilgang til internett fra hjemmekontor. Modem og abonnement dekkes, samt gratis hjemmeside og egen e-postadresse. Presidentskapet vedtok 8. mai d.å. at Stortinget også bekoster installasjon av bredbånd/ADSL hos representantene, og månedlige kostnader ved bruken dekkes med inntil kr 600.

Stortinget stiller også mobiltelefon til disposisjon for representantene, og dekker den faste abonnementsavgiften, pluss inntil kr 7 000 til bruk pr. år. I tillegg dekkes mobilsamtaler til og fra utlandet fullt ut. Bruk av mobiltelefonen ut over dette dekkes av den enkelte.

Stortinget innberetter all refusjon ut over statens satser.

Ut over telefongodtgjørelsen gjelder følgende regler for annet teknisk utstyr:

Telefaks	Hvis egen linje, dekkes den
V-lisens	Dekkes ikke. Fradragsberettiget hvis ikke minstefradrag.

4.6.2 Statens regulativ for telefongodtgjørelse

Reglene om telefongodtgjørelse i staten fremgår av Statens Personalhåndbok, pkt. 12.2.1.

Til boligtelefon dekkes i utgangspunktet abonnementsavgift (kr 477 + eventuell ekstra avgift ved ISDN) + tellerskritt for inntil kr 300 pr. kvartal. Mobiltelefon dekkes som hovedregel ikke i tillegg til boligtelefon, men dette kan unntaksvis innvilges dersom "sterke tjenestelige grunner" tilsier det.

Statens regler hjemler også en utlånsordning for mobiltelefon:

"Dersom arbeidsgiver mener det er nødvendig at arbeidstaker av hensyn til tjenesten disponerer mobiltelefon i tillegg til boligtelefon, kan arbeidsgiver låne ut mobiltelefon. Mobiltelefonen kan ikke benyttes til private telefonsamtaler med mindre tjenesten gjør dette nødvendig".

Forespørsler utvalget har foretatt hos enkelte departementer og direktorater, samt noen fylkeskommuner og kommuner, viser at ledere får dekket boligtelefon etter regler som nevnt ovenfor. Når det gjelder mobiltelefon, praktiserer de fleste instanser en utlånsordning til topplederne slik at disse i praksis har mobil på kontinuerlig utlån. For andre ledere vurderes behovet nærmere. Enkelte legger til grunn at mobiltelefonen kun benyttes til tjenestesamtaler og arbeidsgiver dekker i så fall alle utgifter. Mer vanlig er det at man har systemer med spesifiserte regninger der mobilinnehaver oppgir hva som eventuelt er privat bruk og deretter trekkes i lønn for dette. Alternativt kan arbeidsgiver i stedet innberette privat bruk til beskatning.

4.6.3 Regjeringens medlemmer

Når det gjelder boligtelefon/tjenestetelefon i hjemmet og pendlerleilighet, følger statsrådene samme regler som stortingsrepresentantene. Statssekretærer og politiske rådgivere får dekket abonnementsavgift pluss samtaleavgift inntil kr 600 pr. kvartal,

enten hjemme eller i pendlerbolig. Mobiltelefon og PC med nødvendig utstyr dekkes i henhold til avtale med eget departement.

Statsministerens kontor innberetter til ligningsmyndighetene hva som skal dekkes utover den generelle ordning i staten og vurderer om den enkelte har hatt en privat fordel.

4.6.4 Andre nasjonalforsamlinger

Dekning av telefonutgifter mv. i enkelte andre nasjonalforsamlinger fremgår av nedenstående tabell:

Sverige	Danmark	Finland	Island
I tillegg til utrustning i Riksdagen, tilbys PC i bolig, telefon, mobiltelefon og kombinasjonsskriver. Riksdagen dekker tjenestesamtaler fra hjemstedets fasttelefon. Ingen fasttelefon i riksdagsleilighet. Abonnementsavgift for mobiltelefon mens representanten selv må betale samtaleavgift - jf. "andre kostnadsdekninger" nedenfor. Arbeider med å finne bedre løsninger.	Dekkes av omkostningstillegget, jf. pkt 4.7. Mobiltelefon på Christiansborg dekkes utenom - faktureres. Hjemme-PC og utstyr inkl. installasjon dekkes av Folketinget. Gruppene betaler avgiftene.	Skattefri telekommunikasjons-dekning 499,40 mark/mnd., NOK ca. 630.	Alle telefonutgifter dekkes. Mobiltelefon stilles til rådighet. Hjemme-PC med Internett-tilgang stilles til rådighet. Skattefritt.

Nederland	England	Tyskland
Telefon (inkl. mobiltelefon) og PC (inkl. en i hjemmet) blir stilt til disposisjon.	Computerutstyr: Standardpakke blir stilt til rådighet. Telefonavgifter (unntatt internasjonale samtaler), kontorutstyr og sikkerhetskostnader dekkes for kontorhold i Westminster.	Fritt kontor inkl data, internett, telefon i Berlin. For øvrig rammebeløp for dekning av kostnader knyttet til mandatet: teleavgifter, mobiltelefon, kommunikasjonsutrustning, hjemmekontor - Forbundsdagen og annen teknologiutrustning - inntil 6300 euro pr. år skattefritt. For første året økes rammen med 256 euro.

4.6.5 Utvalgets merknader

Utvalget viser til at telefon er et helt nødvendig arbeidsredskap for representantene. Bruken har endret seg de senere år ved at utgiftene til fasttelefonen i større grad knyttes til bruk av hjemmekontor, mens mobiltelefonen tar over stadig mer av ordinær telefonering.

Utvalget har vurdert om telefonordningene generelt bør legges om, for eksempel til et fast årlig tilskudd, men anbefaler ikke en slik løsning. Med de store variasjoner i behovet for telefonbruk som eksisterer mellom representanter pga. ulike verv og funksjoner, mener utvalget en refusjonsordning fortsatt er den mest hensiktsmessige formen for utgiftsdekning. Det forutsettes som tidligere at satsene vurderes med jevne mellomrom i forhold til faktisk bruk.

Utvalget viser videre til at det den senere tid er utviklet stadig flere tjenester knyttet til mobiltelefonen som gjør at bruksområdet utvides. Mange representanter benytter også telefonkortet ved bruk av bærbar PC når de er på reise. Utvalget viser til at grensen på kr 7 000 pr. år for hva som dekkes som tjenestelig bruk sist ble endret med virkning fra 1. januar 2001. Bl.a. utviklingen av mobiltjenester etter dette tidspunkt tilsier etter utvalgets oppfatning at grensen for hva som anses som tjenestelig bruk bør justeres opp til kr 9000 fra 1. juli d.å.

Når det gjelder boligtelefon, betaler representantene en egenandel på kr 2000 i året. Utvalget viser til at det nylig er vedtatt å dekke installering av ADSL eller annen bredbåndløsning for representantene, samt månedlige kostnader for bruk av bredbånd med inntil kr 600 pr. måned. Utvalget viser til at bruk av fasttelefon er blitt rimeligere de senere årene, og antar at den fastsatte egenandelen i hovedsak fortsatt er dekkende for den private andel av telefonbruken. Utvalget mener imidlertid det bør innføres en øvre grense for dekning av telefonutgifter i tillegg til egenandelen, slik at de som har et ekstraordinært høyt forbruk dekker dette selv. Ved fastsettelsen av grensen må det tas hensyn til at utgifter knyttet til hjemmekontoret i hovedsak dekkes over hjemmetelefonen. Utvalget foreslår at grensen settes til kr 15 000 pr. år, inkludert forbruk knyttet til bredbånd/ADSL.

Ordningen legges i praksis opp på samme måte som for mobiltelefon; dvs. at representantene leverer regning til Stortingets administrasjon, det trekkes kr 2 000 for privat bruk som i dag, og deretter trekkes

representanten igjen for bruk når grensen på 15 000 er nådd.

Stortinget dekker også utgifter til telefoner i Stortingets boliger. Utvalget viser til at kostnadene ved bruk av disse telefonene er relativt lave - totalt ca 335 000 i 2002, og at utgiftene har vært synkende. Utvalget har vurdert om man bør avvikle disse og i stedet forutsette at representantene benytter mobiltelefon under oppholdet i Oslo. I Sverige er det ikke lagt inn fasttelefon i Riksdagens leiligheter. Enkelte representanter har imidlertid hjemmekontoret installert i stortingsboligen, og de investeringer som allerede er gjort i telefonutstyr og -tilknytning i stortingsboligene gjør at det ikke anbefales å avvikle disse.

4.7 Andre kostnadsdekninger

4.7.1 Gjeldende ordning for representantene

Stortingsrepresentantene har også rett til enkelte andre kostnadsdekninger:

- Utgifter til begravelse dekkes hvis representanten dør i valgperioden.
- Krevende omsorgsorgsbehov. Evt. utgifter i forbindelse med barnepass ved spesielle behov, for eksempel dekning av reiseutgifter og eventuell kompensasjon for trekk i lønn til barnepasser når en innkalt vararepresentant må ha med seg barn pga. amming, eller av andre spesielle grunner må ha med seg ledsager til Oslo.
- Barnehage - tilskudd til drift av barnehage. Stortinget har inngått samarbeidsavtale om barnehageplasser i nærliggende barnehage. Plassene tildeles etter retningslinjer fastsatt av Presidentskapet. Foreldrene dekker selv avgiften som tilsvarer øvrige satser i barnehagen, for tiden kr 4 000 pr. måned for barn under tre år, og kr 3 900 for barn over tre år. Beregnet etter antall barn under tre år betaler Stortinget et tilskudd til driften av barnehagen som for tiden utgjør kr 2 857 pr. barn under 3 år pr. måned.
- Representasjon: Tilskudd til stortingspresidenten pt 2003 kr 10 675/år, visepresidenten kr 67 116/år, og øvrige presidenter kr 33 558/år.
- Representantene kan få boliglån i Statens Pensjonskasse etter samme regler som for Pensjonskassens medlemmer.
- All porto dekkes i frankeringsmaskin. Unntak gjelder for private og partipolitiske formål.

4.7.2 Annen kostnadsdekning - regjeringens medlemmer

- Aviser dekkes ut fra informasjonsbehov. Dekker én avis til privat behov selv, evt. innberettes til beskatning.
- Alle som har sin faste bopel utenfor Oslo får dekket TV-lisens i tjenestebolig.
- Klær for statsråd på Slottet dekkes med er engangsbeløp kr 5000. Dette er delvis skattepliktig - 60 pst. av arbeidsgivers kostpris. Alle i politisk ledelse kan få dekket legitimerte utgifter til leie av passende antrekk for representasjonsoppdrag.
- Barnevaktutgifter. Det kan utbetales et beløp på inntil kr 2000/år til politiker med barn under 10 år som har ektefelle/samboer bosatt mer enn 40 km fra Oslo.

4.7.3 Annen kostnadsdekning - andre nasjonalforsamlinger

Nedenfor gis en oversikt over ulike typer kostnadsdekning i enkelte andre nasjonalforsamlinger:

Sverige	Danmark	Island	England	Tyskland
Til dekning av f.eks. porto, tjenestesamtaleavgift mobiltelefon, skrivere, fax, bærbar PC, ADSL/ISDN, aviser, tidsskrifter, litteratur som ikke finnes i Riksdagsbiblioteket, og representasjon, utbetales et skattepliktig beløp SEK 3 667/mnd. Faktiske utgifter kan trekkes fra i selvangivelsen.	Skattefritt omkostningstillegg: I - med bopel i Danmark DKK 4 088/mnd, 49 056/år, II - medl. valgt i Grønland og på Færøyene 5 451/mnd., 65 412/år. Utbetales som del av vederlaget.	Til dekning av jobbrelaterte utgifter: ISK 53 100, NOK ca. 4 975/mnd. Inntektsbeskattes.	"Incidental Expenses Provision": Til å dekke daglige utgifter, kontorutgifter i valgdistrikt, kjøp av tjenester, visse reisekostnader, og dekning av vikarer under for eksempel sykdom og svangerskapsperm.: 18 234 pund/år, ca NOK 200 600.	Utgiftsdekning: 3503 euro pr. måned skattefritt (25 pst. er fradragsberettiget), ca. NOK 27 000, til dekning av utgifter som vervet fører med seg eksempelvis kontorutgifter i valgdistriktet, ekstra utgifter til kost i Forbundsdagen og på offisielle reiser innenlands i forbindelse med vervet, og ev. boligutgifter i Berlin. Fradrag gjøres (av Forbundsdagens adm.) for spesifisert fravær, inkl. sykdom, og betalte reiser. Se også pkt. om godtgjørelser under fravær.

4.7.4 Utvalgets merknader

Utvalget viser til at en del tilskudd som gis til den enkelte representant i andre parlamenter i Norge, inkluderes i den faste godtgjørelsen eller dekkes i form av tilskudd til partigruppene. Dette siste gjelder for eksempel utgifter til sekretærbistand og kontorutgifter.

Utvalget har for øvrig merket seg at det er gitt nye regler om dekning av utgifter til barnepass for regjeringens medlemmer. En stadig større andel av stortingsrepresentantene har små barn. Utvalget ber om at reisetilskuddsordningene kan praktiseres slik at barnepass kan ivaretas for representanter som har et spesielt behov for det. Så langt antar utvalget at behovet kan dekkes etter særskilt søknad til Presidentskapet.

Når det gjelder representasjonstilskuddet til presidentskapets medlemmer, vises det til pkt. 4.2 ovenfor.

5. PERMISJONER OG UTBYTTINGSORDNINGEN

5.1 Gjeldende regler for stortingsrepresentanter

5.1.1 Permisjoner og utbytting

Fravær fra Stortinget utenom møtefrie dager/perioder skjer enten i form av utbytting eller permisjon, eller ved reiser i regi av stortingskomiteene. Vararepresentant forutsettes innkalt kun ved permisjon.

Utbyttingsordningen er ikke regelfestet, men er en langvarig, godt innarbeidet praksis der partigruppene ved innpisker samtykker i fravær når det er nødvendig. Ordningen administreres av partigruppene. Innpiskeren påser at fraværet i gruppen totalt sett ikke er større enn at Stortinget til enhver tid kan fatte vedtak, og at den forholdsmessige balansen mellom partigruppene opprettholdes. Ifølge Grunnloven § 73 må minst halvparten av Stortingets medlemmer være til stede for at Stortinget skal kunne avholde møter, og 2/3 ved behandling av grunnlovsforslag.

Fravær pga. komitéreiser krever særskilt samtykke fra Presidentskapet. Utvalget har fått opplyst at det i sesjonen 2001-2002 ble gitt samtykke til å foreta 111 reiser etter søknad fra komiteene på vegne av hele komiteen eller en eller flere medlemmer. Fravær som følge av reiser med en av Stortingets delegasjoner behandles hovedsakelig etter reglene om permisjoner.

Permisjon innvilges av Stortinget i plenum etter søknad fra representanten selv eller fra partigruppen, eventuelt en delegasjon på vegne av de aktuelle representanter, og innstilling fra Presidentskapet jf. forretningsordenen § 27. I enkelte tilfeller kan også komitéleder innkalle vararepresentant (§ 17).

Det er ingen formell nedre grense for når permisjon kan søkes/varamedlem innkalles, men Presidentskapet har i vedtak oppfordret til å unngå søknader om endagspermisjoner så langt som mulig, og at slike fravær heller bør ivaretas gjennom utbytting (vedtak 26.10.2000). Gruppene er også blitt oppfordret til å vurdere nøye behovet for permisjonssøknader ved kortvarige fravær. Det er videre i brev 6.mars 1997 fra Presidentskapet angitt som en hovedregel at innkalling av varamedlem ved permisjoner som ikke inkluderer en helg, bare skal omfatte dager der det er møter i Stortinget eller avdelingene. Dette utgangspunktet kan fravikes for eksempel ved viktige komité- eller gruppemøter. Videre er det fattet vedtak om at permisjon ikke gis for deltakelse i fylkestingsmøter.

Permisjon for møter i utenlandske partiorganisasjoner innvilges som hovedregel når deltakelsen er et ledd i den politiske virksomhet som følger med stortingsvervet. Det innvilges regelmessig permisjon ved delegasjonsreiser, men det er opp til representanten selv/gruppen å avgjøre om det skal søkes permisjon eller foretas utbytting.

En oversikt over antall innvilgede permisjoner de fem siste år viser følgende utvikling:

1997 - 1998: 253
1998 - 1999: 254
1999 - 2000: 249
2000 - 2001: 203
2001 - 2002: 155

Det anslås at om lag 2/3 av permisjonssøknadene gjelder fravær under 1 uke.

Netto lønnskostnader ved innkalling av varamedlemmer utgjorde i sesjonen 2001-2002 totalt ca. kr 1 970 000. Av dette refererer ca kr 470 000 seg til varamedlemmer som hadde fremmøteperioder på 7 dager eller mindre, mens netto lønnskostnader knyttet til fremmøteperioder på 30 dager eller mindre utgjorde ca. kr 1 150 000. I tillegg til dette påløper arbeidsgiver- og pensjonsavgift, samt utgifter til dagpenger og til reise.

5.1.2 Permisjoner og utbytting - godtgjørelse

Godtgjørelse ved permisjon er hjemlet i "Bestemmelser om stortingsrepresentanters godtgjørelse mv.", § 5, som lyder:

"Under permisjon fra Stortinget beholder representantene godtgjørelsen etter § 1 bokstav a og b *(anm: hhv den faste godtgjørelsen og dagpenger)* i inntil to uker, med mindre de meddeler at de gir avkall på slik godtgjørelse.

Varer permisjonen lenger enn to uker, beholder representantene godtgjørelsen i følgende tilfeller:

– Under permisjon på grunn av representantens sykdom eller skade, beholdes godtgjørelsen etter

§ 1 bokstav a og b. Varer permisjonen ut over tre måneder i samlingstiden, gjøres det likevel for den gjenværende del av denne et fradrag i godtgjørelsen etter § 1 bokstav b på 50 pst.

– Under permisjon på grunn av svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorg for barn, beholdes godtgjørelsen i den utstrekning som Presidentskapet har fastsatt.
– Permisjon for å delta i møter eller for å utføre andre oppdrag etter oppnevning av Kongen, Stortinget eller et departement, medfører ingen reduksjon av godtgjørelsen etter § 1 bokstav a. Hvis representanten i slike tilfelle ikke mottar annet enn skyss- og kostgodtgjørelse, gjøres det heller ikke fradrag i godtgjørelsen etter § 1 bokstav b.

Ved permisjon på grunn av sykdom, skade eller av velferdsgrunner tilkommer representantene skyssgodtgjørelse som fastsatt i § 4 for reiser til sitt hjem eller annet innenlandsk oppholdssted for sin rekreasjon og derfra tilbake til Stortinget igjen."

Ut over de nevnte tilfellene avgjør Presidentskapet søknader om hvorvidt godtgjørelsen og dagpengene kan beholdes.

Presidentskapet har for øvrig lagt til grunn at under permisjon i forbindelse med alvorlig sykdom i hjemmet, gjelder samme godtgjørelsesregler som ved permisjon representanten får pga. egen sykdom eller skade.

Ved utbytting og på tjenestereiser beholder representanten uten videre sin godtgjørelse, både den faste godtgjørelsen og dagpengene.

5.2 Permisjonsregler - regjeringens medlemmer

Sykdom:	Samme rett til lønn som ansatte i staten, men kan i praksis måtte gå av. Rett til lønn opphører når stillingen fratres. Etterlønn kan gis.
Fødsel:	Ingen ubetinget rett. Det er vanlig med 3-5 måneders permisjon med lønn.
Omsorg:	Samme rett som for ansatte i staten.
Velferd:	Permisjon med lønn kan tilstås i inntil to uker i kalenderåret, dvs. som for ansatte i staten.

5.3 Permisjonsregler - ansatte i staten

For ansatte i staten gjelder følgende regler ved permisjon:

Sykdom:	Full lønn (inkludert en del faste tillegg) i inntil ett år (49 uker og 5 dager + arbeidsgiverperioden 16 dager)
Fødsel:	42 uker full lønn, evt. 52 uker 80 pst. Far har selvstendig rett til 2 uker.
Omsorg:	Barns/barnepassers sykdom - rett til permisjon med lønn i inntil 10 dager/ aleneforelder - inntil 20 dager
Velferd:	Inntil 2 uker med full lønn, evt. 4 uker med halv lønn.

5.4 Permisjon/utbytting - andre nasjonalforsamlinger

Utvalget har innhentet opplysninger om praksis/ regelverk når det gjelder permisjoner og utbytting fra enkelte andre nasjonalforsamlinger.

Sverige

Det fremgår av reglene i riksdagsordningen § 8 med tillegg at varamedlem først skal innkalles når en representant har fravær ut over en måned. Fravær under en måned ordnes i praksis ved utbytting, og administrasjonen/talmannen behandler bare søknader om lengre fravær. Slike permisjonssøknader avgjøres formelt i plenum. I Sverige har man ikke regler om at et visst minimum av representantene må være til stede ved voteringer som avgjøres ved ordinært flertall. Utbyttingsordningen setter likevel i praksis grenser for hvor mange som kan være fraværende.

Danmark

Reglene om permisjon i Folketinget fremgår av deres forretningsorden §§ 40 og 41. Søknad om permisjon uten lønn trenger ikke begrunnes nærmere, mens gyldige grunner til permisjon med lønn er regnet opp i de nevnte bestemmelser (sykdom, fødsel osv.). Det gjelder en nedre grense på 7 dagers fravær før man kan søke permisjon. Kortere fravær ordnes ved utbytting. Folketinget innvilger formelt permisjon - både med og uten lønn. Som hos oss har man regler om at minst halvparten av representantene må være til stede ved voteringer.

Finland

Finland har ingen utbyttingsordning, og alt fravær må derfor skje ved at det søkes om permisjon. Presidentskapet (talmanskonferensen) kan gi en representant permisjon i inntil en uke dersom fraværet har en annen grunn enn sykdom eller oppdrag i tilknytning til Riksdagens arbeid. Om presidentskapet avslår søknaden eller hvis representanten skal være fraværende lenger enn en uke, er det Riksdagen som gir tillatelsen.

Presidentskapet kan gi retningslinjer for hvordan nærvær ved og fravær fra Riksdagens arbeid skal registreres. Er en representant syk i mer enn en uke, må han/hun levere legeerklæring. Representantene kan også ha fødsels -og omsorgspermisjon. Slikt fravær skal meldes til presidentskapet.

Det innkalles ikke varamedlem ved fravær med mindre representanten har permisjon som medlem av Europaparlamentet.

Island

I Alltinget må representanten melde fra om fravær i et brev til presidenten (formanden) og han/hun

redegjør samtidig for grunnen til fraværet og for hvor lenge det vil vare. Artikkel 53 i forretningsordenen bestemmer at presidenten skal vurdere fraværets betydning, men som regel aksepteres søknaden. Presidenten gir meddelelse om brevet på tingmøte. I prinsippet kan presidenten forelegge søknaden for tinget til avgjørelse, men dette skjer ikke i praksis.

Det er medlemmet selv som eventuelt anmoder om at det blir innkalt et varamedlem. Et Alltingsmedlem kan være fraværende uten at det innkalles varamedlem, men som regel gjøres dette hvis fraværet varer lenger enn fem dager. Et varamedlem skal alltid være minst 14 dager i tinget.

Utbytting har man ikke praktisert i de senere år, men systemet er kjent og har vært brukt en gang imellom i særlige viktige saker.

Nasjonalforsamlinger utenfor Norden

Verken i England, Nederland eller Tyskland er det gitt regler om møteplikt i parlamentene, og representantene står i prinsippet fritt mht. i hvilken grad de møter. Det vil således i stor grad være opp til representantene selv, eventuelt innenfor de rammer partigruppene måtte sette, å regulere eget fremmøte. I Tyskland er det likevel slik at godtgjørelsen reduseres noe ved fravær fra plenumsmøter, jf. tabellen nedenfor. Det innkalles ikke varamedlemmer ved fravær i disse parlamentene.

I England har man for øvrig også regler om utbytting som administreres av partigruppene, og som kan omfatte fravær av både kortere og lengre varighet.

Godtgjørelse under fravær - andre nasjonalforsamlinger:

I tabellen nedenfor gis en oversikt over regler om godtgjørelse under fravær i de nevnte nasjonalforsamlinger:

Sverige	Danmark	Finland	Island
Rett til perm, men restriktiv praksis. Ikke fradrag i fast godtgjørelse under 30 dager. Ikke vararepresentant under 30 dager. Vara får uansett minst 30 dagers godtgjørelse. Perm for personlige årsaker er vanskelig. Ikke mulighet til partiell ledighet fra riksdagsoppdraget. Ved sykdom reduseres godtgjørelse på samme måte som for statsansatte, dvs. trekk for én karensdag, 15 d. ÷15 pst., over 15 d - betaler forsikringskassen sykepenger.	Regler for både sykepermisjon, fødsels- og omsorgsperm og perm ved adopsjon er gitt. (Orlovsrett) Innvilget orlov (minst 7 dager) v/formanden: Opprettholder vederlag, omkostningstillegg og bovederlag under sykdom, til offentlig oppnevnte verv o.l., barsel og fødsel (kvinnen bestemmer selv når den begynner/slutter). Kan søke om perm uten vederlag (ved fravær i minst 7 dager), men dette skjer sjelden. Ikke system for velferdsperm; ordnes ved utbytting i gruppene.	Representanter som utnevnes til ministere får halve godtgjørelsen og halve kostnadsdekningen som de etter godtgjørelsesloven har rett til. Ikke godtgjørelse samtidig med deltakelse i Europaparlamentet. Heller ikke under tjeneste som vernepliktig eller sivil tjeneste. Ved gjentatte fravær uten gyldig grunn kan talmannskonferansen beslutte at godtgjørelsen helt eller delvis faller bort. Riksdagen får refundert lønn under sykdom og fødselsperm.	Under fravær pga. arbeid for regjering, som Alltingets representant eller i annet off. ærende, i minst fem dager eller lenger, og vararepresentant trer inn, beholdes vederlag + andre faste betalinger. Under midlertidig fravær pga. ulykke eller sykdom beholdes godtgjørelser + andre tillegg i opp til ett år. Under fravær i andre tilfeller enn de nevnte, og vararepresentant trer inn, fratas medlemmet vederlaget og andre godtgjørelser fra første dag, i den tid fraværet varer. Under barselpermisjon oppebæres vederlag og faste tillegg.

Nederland	England	Tyskland
Ingen regler om tilstedeværelse eller fravær.	Ingen regler om tilstedeværelse eller fravær. Utbyttingssystemet ivaretas av de politiske partiene.	Møteplikt. Ikke vararepresentanter. Godtgjørelsen/ grunnlønnen beholdes, men: Hvis fravær/ ikke registrert til plenumsmøte - trekkes 100 euro/dag av utgiftsdekningen (3503 euro/ mnd). Hvis innvilget perm - 50 euro trekk pr. dag. Ved dokumentert sykefravær, svangerskap, omsorg barn u/ 14 år, trekkes 20 euro/dag. Offisielle oppdrag/turer godkjent av Presidenten - trekk 20 euro/dag.

5.5 Utvalgets merknader

Utvalget mener den utbyttingspraksis som føres i gruppene i hovedsak fremtrer som ryddig og hensiktsmessig, og gir representantene en nødvendig fleksibilitet. Selv om møtevirksomheten og debattene i Stortinget er kjernen i representantenes arbeid, vil det ikke være mulig å ivareta vervet på en god måte uten en utstrakt utadrettet kontakt. Utbyttingsordningen tjener derfor et viktig formål, og utvalget ønsker ikke å gjøre endringer i denne. Et formelt regelverk vil neppe bidra til økt disiplinering av utbyttingspraksis uten at man får et detaljnivå som motvirker den fleksibilitet som er ønskelig. Utvalget peker på at ordningen fortsatt må baseres på et tillitsforhold til den enkelte representant.

Når det gjelder permisjonsordningene, viser utvalget til at de regler som er fastsatt av Presidentskapet angående godtgjørelser under fødsels- og omsorgspermisjon, i hovedsak er i samsvar med tilsvarende ordninger for ansatte i staten. Utvalget anser disse reglene som tilfredsstillende og ser ikke behov for endringer her. Reglene om utbetaling av godtgjørelse under sykepermisjon er noe annerledes utformet enn for andre grupper ettersom representantene har et tidsbegrenset mandat, og ikke kommer inn under annet avtaleverk og lovgivning som gjelder ytelser til andre yrkesaktive personer. Representantene har således krav på sykepenger så lenge vilkårene foreligger i hele den perioden de er valgt for. Utvalget mener det er ønskelig å opprettholde denne ordningen.

Velferdspermisjon kan innvilges etter særskilt søknad til Presidentskapet, som også fastsetter vilkårene for permisjonen i det enkelte tilfelle.

Utvalget ser at det kunne være behov for å innføre en mulighet for representantene til å benytte aktiv sykemelding. Særlig etter lengre tids sykefravær kunne det være ønskelig med en opptrapping av aktiviteten over et visst tidsrom. Presidentskapet har i brev til stortingsgruppene av 30. september 2000 pekt på at en slik ordning ikke gjelder Stortinget i den form at en permittert representant delvis kan utøve funksjoner som etter Grunnloven eller forretningsordenen hører med til vervet som representant. Presidentskapet uttaler videre:

"Regelverket er imidlertid ikke til hinder for at sykemeldte representanter - i forståelse med sin lege og sin stortingsgruppe - på annen måte kan delta i virksomheten i gruppene samt ellers være til stede i stortingsbygningen, med begrensninger som nevnt."

Utvalget er enig i at så lenge varamedlem møter er det denne som skal delta under møtene i Stortinget, i komiteene og på offisielle oppdrag og reiser. Utvalget regner med at gruppene finner frem til praktiske ordninger som åpner for at man etter sykdom kan få en mulighet til gradvis gjeninntreden i oppgavene som følger av stortingsvervet.

Generelt viser utvalget til at nærmere 2/3 av permisjonene antas å gjelde fravær under en uke. Utvalget peker på at enkelte andre parlamenter opererer med en nedre grense for når det kan innkalles varamedlem. I Danmark er grensen 7 dager, i Sverige hele 30 dager. Ved at varamedlem ikke innkalles ved helt korte fravær, gis de større mulighet til å kunne ta reell del i det arbeid som gjøres de gangene de møter i parlamentet, og man reduserer ulemper av praktisk art som hyppige, kortvarige fravær kan føre med seg for varamedlemmene. Utvalget viser til at gruppene er oppfordret til å benytte utbytting ved kortvarige fravær fremfor å søke permisjon, og utvalget mener dette fortsatt bør være hovedregelen.

Utvalgets flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, mener det bør regelfestes at permisjon i utgangspunktet bare kan gis ved fravær som varer mer enn 5 dager med mindre fraværet skyldes egen eller barns sykdom eller deltakelse på reise for en delegasjon oppnevnt av Stortinget. Med 5 dager menes her 5 ukedager. Det forutsettes at innvilgelse av permisjon - som i dag - skal være en forutsetning for at varamedlem innkalles, jf. dog FO § 17 tredje ledd om komitéleders adgang til å innkalle varamedlem i visse tilfeller. En slik nedre grense vil gi en vesentlig administrativ forenkling av varamannsordningen, og også en økonomisk innsparing ved at man får færre fremmøter. Flertallet viser til at langtidsplanleggingen av møtene i Stortinget gjør det enklere for representantene å avtale andre møter på de dager som er møtefrie, og at behovet for å kunne ta kortvarig permisjon av tjenestelige grunner dermed må antas å være noe redusert i forhold til tidligere.

Flertallet ser at en regel som nevnt vil gjøre det vanskeligere å få samtykke til utbytting på bakgrunn av de krav som stilles til fremmøte i Stortinget og avdelingene. Dersom representanten normalt ikke kan søke permisjon ved kortere fravær, vil slike fravær i større grad enn i dag måtte ordnes ved utbytting, og totalt sett færre representanter vil kunne være fraværende samtidig. Flertallet vil peke på at et mulig tiltak som kan redusere de ulemper dette medfører, kan være å stramme inn på praksis knyttet til komiteenes fravær. Et annet tiltak kan være å etablere en ordning med faste voteringstidspunkter slik at det blir lettere å innpasse nødvendige oppdrag utenfor Stortinget også på de dagene det er møtevirksomhet her. Flertallet foreslår at en slik ordning utredes nærmere.

Flertallet foreslår etter dette følgende endring i forretningsordenen § 27:

"§ 27 første ledd nye andre og tredje punktum skal lyde:

Permisjon kan innvilges ved deltakelse på reise som medlem av delegasjon oppnevnt av Stortinget, ved representantens sykdom, når vilkårene i regler gitt av Presidentskapet for permisjoner i forbindelse med fødsel, omsorg mv. er oppfylt, eller ved fravær av lengre varighet enn 5 dager. I andre tilfeller enn nevnt i andre punktum kan permisjon bare innvilges dersom det foreligger særlige omstendigheter.

Nåværende andre og tredje punktum blir fjerde og femte punktum."

Når det gjelder 5-dagersregelen, omfatter bestemmelsen både de tilfeller der det er på det rene at fraværet vil vare over 5 dager, og der permisjon innvilges for en ubestemt tidsperiode, men det må antas at fraværet vil vare lenger enn 5 dager. Regelen åpner dessuten for at en representant som allerede har hatt et fravær i 5 dager, kan søke å få innvilget permisjon for videre fravær.

Flertallet viser til at man heller ikke bør utelukke at det i helt spesielle unntakstilfeller, som ved avstemming over grunnlovsforslag eller over forslag som kan utløse regjeringskriser, skal kunne søkes om permisjon også ved kortere fravær slik at varamedlem skal kunne innkalles i slike tilfeller. Bestemmelsen er derfor formulert slik at det unntaksvis skal kunne åpnes for kortere permisjoner. Flertallets forutsetning er imidlertid at det ikke skal søkes pemisjon i andre tilfeller enn det som er uttrykkelig nevnt i bestemmelsen, med mindre det foreligger helt spesielle omstendigheter.

Utvalet sin medlem frå Framstegspartiet går imot at det vert innført særskilte reglar om ei nedre grense for å søkje permisjon, og dermed for å kunne kalle inn varamedlem. Ei slik ordning vil skape unødvendige problem for representantane når dei skal delta på arrangement utanfor Stortinget, og eventuelle reglar om faste voteringstidspunkt vil berre delvis kunne kompensere for dette. Denne medlemen viser til at den ordninga vi har i dag gjev ein god fleksibilitet og meiner det bør leggjast vekt på dette. Dei unntaka og atterhalda som det vert gjort framlegg om frå fleirtalet si side, viser òg at det er vanskeleg å operere med faste grenser på dette området.

6. MØTEFRIE PERIODER/FERIE

6.1 Gjeldende ordning i Stortinget

Stortinget trer i ht. Grunnloven § 68 sammen første virkedag i oktober hvert år. Virksomheten i Stortinget/samlingstiden går frem til siste søgnedag i september, jf. Grunnloven § 80. Møtefri periode strekker seg vanligvis fra tredje fredag i juni og frem til ca. 28.-30. september, dvs. ca. tre måneder. I tillegg er det normalt 2 - 3 uker møtefri i slutten av desember/ begynnelsen av januar, og 14 dager møtefri knyttet til påsken.

6.2 Andre nasjonalforsamlinger

Når det gjelder møtefrie perioder i de øvrige nordiske nasjonalforsamlinger, har utvalget fått følgende opplysninger:

Sverige: Høstsesjonen starter normalt opp i midten av september, og varer frem til like før jul. Deretter starter vårsesjonen opp igjen i midten/slutten av januar og varer fram til midten av juni. I tillegg er det møtefri under høstferie, vinterferie og påskeferie.

Finland: Høstsesjonen starter første tirsdag i september og varer frem til jul. Normalt er det møtefri i januar. I valgår (som i år) forlenges høstsesjonen etter behov for at innkomne saker skal kunne ferdigbehandles. Vårsesjonen avsluttes ca. 23. juni.

Danmark: Folketingets høstsesjon starter i begynnelsen av oktober, og siste møte er normalt uken før jul. Oppstart for vårsesjonen er i midten av januar. Siste møtedag før sommeren er siste fredag før 5. juni. Man har i tillegg et enkeltstående budsjettmøte i september. For øvrig er det møtefrie uker som sammenfaller med høst, påske- og vinterferien, pluss en uke tidlig på våren.

Island: Alltinget møtes 1. oktober hvert år, og høstsesjonen avsluttes rett før jul. Vårsesjonen starter opp igjen i februar og pågår frem til midten av mai.

6.3 Utvalgets merknader

Utvalget peker på at arbeidet som stortingsrepresentant preges av at det er et tillitsverv man innehar hele den periode man er valgt for, og representantene har ikke regulert arbeidstid. I tillegg til oppgavene knyttet til møtevirksomheten i Stortinget og komiteene, er det forventet at representantene deltar aktivt i partiet, i media og i andre fora spesielt i representantenes hjemdistrikter. Utvalget viser til at de møtefrie periodene på Stortinget er forutsatt benyttet til komitéreiser, arbeid i representantenes valgdistrikter, samt avvikling av ferie på linje med vanlige arbeidstakere. De møtefrie periodene gjør det enklere for representantene å gjennomføre reiser og mer omfattende møtevirksomhet i hjemfylkene, og utvalget mener dette er gunstig både for representantene og for organisasjoner og andre som ønsker kontakt. Utvalget mener gjeldende ordning dekker behovet, og foreslår ikke endringer her.

7. FORSIKRINGSORDNINGER

7.1 Gjeldende ordning for stortingsrepresentantene

Stortingsrepresentantene er ikke dekket etter yrkesskadeloven fordi de ikke defineres som arbeidstakere i folketrygdlovens forstand. Det er derfor nødvendig med egne forsikringsordninger.

Det er tegnet en gruppelivsforsikring, med forsikringssum 10G, og en kollektiv ulykke/død og invaliditetsforsikring som følge av ulykke, med forsikringssum inntil 15G. Forsikringspremien fordelsbeskattes.

Gruppelivsforsikringen for stortingsrepresentanter følger med om vedkommende går inn i regjeringen. For den politiske ledelse for øvrig gjelder samme gruppelivsordning som for statsansatte, dvs fra 10G om vedkommende er 50 år eller yngre, ned til 5G dersom vedkommende er 60 år eller eldre. Den politiske ledelse er også omfattet av samme regler som statsansatte når det gjelder forsikring av yrkesskader.

7.2 Regjeringens medlemmer

7.3 Andre nasjonalforsamlinger

Forsikringsordninger gjeldende i enkelte andre parlamenter fremgår av tabellene nedenfor:

Sverige	Danmark	Finland	Island
Gruppelivsforsikring og trygghetsforsikring ved arbeidsskader etter samme regler som for statsansatte. Egen reiseforsikring tegnet for utenlandsreiser.	Representantene er forsikret (i privat selskap) som om de var omfattet av lov om arbeidsskadeforsikring. Inkluderer erstatning ved død, ervervstap, behandling, varig mén, overgangsstøtte til etterlatte og erstatning for tap av forsørger. Dessuten ulykkesforsikr. for ulykker i arbeidstid og i fritid.	Ulykkeserstatning tilsvarende statens tjenestemenn. Gruppelivsforsikring på samme vilkår som tjenestemenn. Egen reiseforsikring på utenlandsreiser.	Medlemmene er ulykkes- og reiseforsikret.

Nederland	England	Tyskland
Livs- og ulykkesforsikring må ordnes privat. Hvis et medl. blir arbeidsufør, har han rett til uføreutbetaling på opp til 80 pst. av den vanlige godtgjørelsen.	Visse kollektive ordninger.	Tilskudd til dekning av nødvendige utgifter til medisinsk behandling, fødsel og ved dødsfall på samme måte som for offentlig ansatte. Alternativt: dekning av helse- og behandlings forsikringspremie ca. 180-200 euro pr. måned.

7.4 Utvalgets merknader

Utvalget vurderer i hovedsak forsikringsordningene som tilfredsstillende, og viser til at representantene har egne forsikringsordninger fordi de ikke er omfattet av folketrygdregler og annet avtaleverk og lovgivning rettet mot arbeidstakere.

8. PENSJONSORDNINGEN FOR STORTINGSREPRESENTANTER

Pensjonsrettighetene for representantene er fastsatt i lov av 12. juni 1981, nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter. Loven inneholder bestemmelser om alderspensjon, uførepensjon, etterlattepensjon og førtidspensjon.

Pensjonsordningen administreres av et styre på fem medlemmer, som med varamedlemmer velges av og blant Stortingets medlemmer hvert fjerde år etter stortingsvalget, kfr. lovens § 10. Stortingets administrasjon fungerer som sekretariat for styret, og det er inngått avtale med Statens pensjonskasse som samordner og utbetaler pensjonene.

For å få rett til pensjon må man ha deltatt i minst tre Storting, evt. ha en sammenlagt beregnet tid som vararepresentant på 540 dager. Funksjonstid som regjeringsmedlem kan legges til.

Alderspensjon, lovens § 2:

- Utbetales fra fylte 65 år (= lovens pensjonsalder), *eller*
- Når alder og funksjonstid samlet utgjør 75 år, og man ikke har eller får "tilsvarende inntektsgivende arbeid". (Se forklaring av dette begrepet nedenfor.)
- Alderspensjon kan likevel ikke tas ut samtidig som man er ansatt i hovedstilling i staten eller i det offentlige. Heller ikke om man er medlem av Stortinget eller regjering.

Uførepensjon, lovens § 5:

– Innvilges etter søknad. Forutsetningen er at dokumentasjon på varig uskikkethet for arbeid etter kravene i folketrygdlovens bestemmelser foreligger.

Etterlatte-/familiepensjon, lovens § 6:

– Utbetales etter reglene i lov om Statens pensjonskasse til enker, enkemenn, gjenlevende partner, og barn under 20 år.
– Varierte regler avhengig av tidspunkt for medlemskap, alder, egen inntekt mv.

Førtidspensjon, lovens § 7:

– Innvilges etter individuell vurdering på skjønnsmessig grunnlag
– Kan søkes av de som ikke kan gå direkte over på alders- eller uførepensjon, og/eller som ikke har arbeid å gå tilbake til ved stortingsvervets opphør.
– Innvilges etter søknad som en forlengelse av godtgjørelsen (etterlønnen) til den som trenger påfyll av skolering, perfeksjonering etc. for tilbakekomst til yrkeslivet, evt. være aktiv arbeidssøker. Styret har praktisert innvilgelse for ett år av gangen, med en viss nedtrappingsplan dersom skolerings-/arbeidsløshetsperioden strekker seg over mer enn tre år.
– Hovedbetingelse for innvilgelse er manglende inntekt.

Regulering av pensjonene, lovens § 4:

Alderspensjonen utgjør 66 pst. av den til enhver tid gjeldende godtgjørelse, og reduseres i forhold til antall funksjonsår. Pensjonene endres når stortingsgodtgjørelsen endres.

Enkepensjon utgjør 60 pst. av avdøde medlems alderspensjon og endres i takt med pensjonsgrunnlaget/godtgjørelsen.

Enker/enkemenn født etter 1.7.1950 får 9 pst. av avdøde medlems pensjonsgrunnlag/godtgjørelse.

Barnepensjonen utgjør 15 pst. av avdøde medlems pensjonsgrunnlag/godtgjørelse.

Størrelse på pensjonene (pr. 1.10.2002), jf. lovens § 4:

– Pensjonsgrunnlaget = den faste årlig godtgjørelsen, og utgjør fra 1.10.2002 kr 545 000 pr. år.

Funksjonstid år	**Alderspensjon** (=66 pst. av godtgjørelsen): Pr. måned (pr. år)	**Enkepensjon** (60 pst. av alderspensjonen): Pr. måned (pr. år)	**Enkepensjon** (9 pst. av pensjonsgrunnlaget): Pr. måned (pr. år)
3	Kr 7 494 (kr 89 928)	kr 4 496 (kr 53 952)	kr 1 022 (kr 12 262)
4	Kr 9 992 (kr 119 904)	kr 5 995 (kr 71 940)	kr 1 363 (kr 16 350)
5	Kr 12 490 (kr 149 880)	kr 7 494 (kr 89 928)	kr 1 703 (kr 20 438)
6	Kr 14 988 (kr 179 856)	kr 8 993 (kr 107 916)	kr 2 044 (kr 24 525)
7	Kr 17 485 (kr 209 820)	kr 10 491 (kr 125 892)	kr 2 384 (kr 28 613)
8	Kr 19 983 (kr 239 796)	kr 11 990 (kr 143 880)	kr 2 725 (kr 32 700)
9	Kr 22 481 (kr 269 772)	kr 13 489 (kr 161 868)	kr 3 066 (kr 36787)
10	Kr 24 979 (kr 299 748)	kr 14 988 (kr 179 856)	kr 3 406 (kr 40 875)
11.....	Kr 27 477 (kr 329 724)	kr 16 486 (kr 197 832)	kr 3 747 (kr 44 962)
12	Kr 29 975 (kr 359 700)	kr 17 985 (kr 215 820)	kr 4 088 (kr 49 050)

Pensjonister som forsørger barn under 20 år får i tillegg utbetalt barnetillegg. Tillegget utgjør 10 pst. pr. barn.

Samordning:

– Stortingspensjonen er en tjenestepensjon og samordnes med andre tjenestepensjonsordninger som kommer inn under samordningsloven, og med alderspensjon fra folketrygden ved fylte 67 år - evt. 70 år.
– Enke-/enkemannspensjoner samordnes og inntektsprøves etter flere regler.
– Unntatt fra samordning og inntektsprøving er enke- og enkemannspensjoner til de som fyller 50 år etter 1.7.2000, og barnepensjoner.

Avgrensning/presisering - forholdet til arbeidsinntekt og andre pensjoner

Alderspensjon basert på at summen av alder og funksjonstid er minst 75 år, betyr for eksempel at en representant som blir valgt til Stortinget som 20-åring, deretter sitter i tre perioder (dvs. 12 år) og faller ut av Stortinget som 32-åring, har opparbeidet seg rett til å kreve alderspensjon fra den måneden han fyller 63 år (12+63=75). Den viktigste betingelsen er likevel at man "ikke har eller får tilsvarende inntektsgivende arbeid". Dette tolkes slik at man kan ha sporadiske/usikre inntekter ved siden av pensjonen, men den samlede inntekt kan ikke overstige høyeste pensjon, fra 1. oktober 2002 kr 359 700 pr. år. Inntekts-

begrensningen gjelder frem til pensjonsalder på 65 år.

Stortingspensjonen har, bortsett fra statsrådsordningen, ingen overføringsavtaler med andre pensjonsordninger. Opptjente rettigheter kan således ikke overføres mellom ordningene. En eventuell AFP-pensjon fra 62 år opp til 65 år vil derfor ikke få noen innvirkning på stortingspensjonen.

Ordinær pensjonsalder i stortingsordningen er 65 år. Forutsetningen for å kunne ta ut pensjonen er likevel at man ikke samtidig sitter i en "hovedstilling" i det offentlige, eller er medlem av Stortinget eller regjeringen. Overgang til deltidsstilling gir likevel mulighet til å få utbetalt pensjonen. Inntekter av arbeid i privat virksomhet har ingen betydning. Hvis man samtidig pensjonerer seg fra stilling i det offentlige fra fylte 65 år, kommer reglene om samordning av tjenestepensjoner inn. Pensjonene samordnes slik at det er den ordning som gir den høyeste pensjonen som blir utbetalt.

Stortingspensjonen samordnes også med alderspensjon i folketrygden, dvs. at hvis man tar imot alderspensjon fra folketrygden, trekker Statens pensjonskasse samordningsfradraget fra stortingspensjonen fra måneden etter fylte 67 år. Samordningsfradraget tilsvarer opptjent tilleggspensjon og deler av grunnpensjonen i folketrygden.

Inntekter av arbeid etter at den generelle aldersgrensen for pensjon på 70 år er oppnådd, gir ingen avkortning i pensjonen. Pensjonen er fortsatt samordningspliktig i forhold til folketrygden og andre tjenestepensjoner.

Vedlegg 1

Oversikt over lønnsnivå for enkelte grupper i offentlig og privat sektor, jf innstillingen pkt. 4.2.

Dommere

Høyesterettsdommeres lønn fastsettes av Stortinget etter forslag fra Stortingets presidentskap. Fra 1. oktober 2002 er lønn for høyesterettsjustitiarius fastsatt til kr 996 000 pr år, mens høyesterettsdommere har en årslønn på kr 835 000.

Øvrige dommerlønninger fastsettes av Arbeids- og administrasjonsdepartementet i henhold til et eget dommerlønningssystem. Lønnen er i utgangspunktet lik for dommere innen samme instans, men med varierende tillegg for lederfunksjon avhengig av antall ansatte. Lagmannsrettsdommere har etter dette, ifølge opplysninger fra Domstolsadministrasjonen, pr. 1. oktober 2002 en brutto årslønn på fra kr 645 000 til kr 775 000. Tilsvarende for tingrettsdommere er fra kr 590 000 til kr 735 000.

Ledere i stat og kommune

Arbeids- og administrasjonsdepartementet opplyser at gjennomsnittlig basislønn for ledere i staten som har inngått lederlønnskontrakter (306 personer) er kr 649 118 pr 1. januar 2003. I tillegg kan det gis individuelle tillegg som varierer, men som i gjennomsnitt utgjør kr 69 408. Som eksempel kan nevnes at fylkesmenn har en basislønn på kr 665 000 og at det er gitt varierende personlige tillegg.

Biskoper har ifølge opplysninger fra Kultur- og kirkedepartementet en avlønning fra kr 575 700 til kr 675 400 pr år. Når det gjelder Forsvaret, er generaler til dels omfattet av de nevnte lederlønnsavtaler. Andre ledende stillinger lønnes ifølge opplysninger fra Forsvarets Overkommando som følger:

Oberstløytnant: fra kr 331 900 til kr 467 800.
Oberst: fra kr 362 600 til kr 516 200
Brigader: fra kr 382 200 til kr 575 700.

Gjennomsnittlig lederlønn i kommuner og fylkeskommuner lå ifølge lønnsstatistikken fra Statistisk sentralbyrå (SSB) pr 1. oktober 2001 på 349 152 kroner. Kommunenes Sentralforbund opplyser at årslønn for toppledere i kommunene pr 1. oktober 2002 varierer mellom kr 429 600 og kr 564 000 avhengig av kommunens størrelse.

Interesseorganisasjoner

Ifølge SSBs lønnsstatistikk var gjennomsnittlige lederlønninger i interesseorganisasjoner pr 1. oktober 2001 kr 476 292. Ledere innen næringslivs-, arbeidsgiverorganisasjoner og yrkessammenslutninger ligger høyest med kr 562 968 pr år, mens arbeidstakerorganisasjonenes lederlønninger gjennomsnittlig var kr 454 740.

Fra LO opplyses det at godtgjørelse for tillitsvalgte pr 1. mars d.å. er som følger:

LO-leder: 800 000 (følger statsrådslønn), nestleder 720 000 og sekretærer mellom kr 600 000 og 640 000 pr år. NHO opplyser at administrerende direktør har en årslønn på ca. 1,8 mill kroner. Medlemmene i NHOs arbeidsutvalg mottar honorar på mellom 143 000 og 90 000 pr år. Disse vervene er deltidsverv.

Ledere i privat sektor

Teknisk Beregningsutvalg har lagt frem foreløpige tall for lederlønninger i privat sektor for 2002 som ble fremlagt i februar d.å. Tallene baserer seg på Skattedirektoratets lønns- og trekkoppgaveregister (LTO). Det fremgår at gjennomsnittlig lønn for administrerende direktør/daglig leder i aksjeselskaper og allmenne børsnoterte selskaper med 25 lønnsforhold eller mer er kr 606 600. Lønnsnivået varierer avhengig av bedriftsstørrelsen fra gjennomsnittlig kr 506 100 i bedrifter med 25-49 lønnsforhold, til en gjennomsnittlig årslønn på kr 1 178 000 i selskaper med 250 lønnsforhold eller mer.

Presse/media

I en oversikt fra Norsk Redaktørforening fremgår det at gjennomsnittslønn for organisasjonens medlemmer pr 1. januar 2001 utgjorde kr 517 625. Laveste registrerte lønn var kr 252 000, mens høyeste lønn utgjorde kr 2 000 000.

Ifølge lønnsstatistikken fra Norsk Journalistlag utgjorde gjennomsnittlønn for redaksjonelle medarbeidere pr 31. desember 2002 kr 407 913.

Oljeindustrien

Gjennomsnittlig beregnet årslønn for heltidsansatte innen olje- og gassutvinning var ifølge SSBs lønnsstatistikk 505 000 kroner i 2002, mens gjennomsnittlig lederlønning innen olje- gassutvinning og bergverksdrift pr 1. oktober 2002 lå på ca 755 000.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Forbund (NOPEF) har opplyst at det for ledere på flytende oljeinstallasjoner er gitt satser for minstelønn. Disse satsene varierer mellom ca. 460 000 og ca 600 000 pr år avhengig av stilling. Det faktiske lønnsnivået blant ledere anslås å ligge mellom 125 000 og 300 000 kroner over minstelønnen.

Vedlegg 2

Retningslinjer gitt av pensjonsstyret om praktiseringen av ordningen med førtidspensjon/ventelønn

1. Styret legger til grunn lovens hovedregel om at det er den reelle funksjonstid som skal være utgangspunktet ved tilståelser, men at det i medhold av lovens § 7 annet ledd siste punktum, i spesielle tilfeller kan tilstås høyere ytelse enn funksjonstiden tilsier.
   Førtidspensjon/"ventelønn" tilstås skjønnsmessig for et nærmere bestemt tidsrom, fra mindre enn ett år og opp til tre år, avhengig av den enkelte søkers behov, alder og hvor lenge det er til ordinær alderspensjon kan iverksettes.
2. Ved den skjønnsmessige vurderingen av den enkelte søknad om "ventelønn" vil styret bl.a. legge vekt på:
   - At søkeren ikke har inntektsgivende arbeid å gå til
   - Søkerens reelle muligheter i arbeidsmarkedet
   - Søkerens behov for omstilling og perfeksjonering i tidligere yrke
   - Ta opp igjen avbrutt utdannelse, dog ikke førstegangsutdannelse
   - Tilleggsutdannelse for å bedre mulighetene som arbeidssøker
   - Om søker har planlagt å forlate vervet eller ikke fått sitt mandat fornyet, dvs. "falt ut" av Stortinget
   - Søkerens alder og antall år igjen til pensjonsalder
   - At søkeren er aktivt arbeidssøkende
   - Kvalifiseringstiltakene må være klart rettet mot inntektsgivende arbeid.
3. Styret vil be administrasjonen om å tilrettelegge oppfølgingsrutiner for innvilget "ventelønn". Oppfølgingen ivaretas ved at mottakeren etter for eksempel seks måneder (frist 20. august), rapporterer hva han har gjort for å søke seg arbeid, hvilket kvalifiseringsopplegg/utdanning han har forpliktet seg på, og hvilke inntekter vedkommende har mottatt ved siden av "ventelønnen".
   Rapporten vil tillegges stor betydning ved styrets behandling av en eventuell søknad om videreføring av "ventelønnen". Styret legger opp til å holde møte i midten av november hvert år for å ivareta oppfølging av "ventelønns"mottakerne. Styrets vedtak vil begrunnes.
   Eksisterende skjema for søknad om førtidspensjon og om videreføring av denne tilpasses nye oppfølgingsrutiner, med frister for rapportering og dokumentasjonskrav.
4. Når det gjelder forholdet til andre inntekter og hvilken størrelse som kan aksepteres før det gjøres avkortning i "ventelønnen", går styret inn for at dette vurderes uavhengig av de regler og tolkning som legges til grunn for mottakere av alderspensjon iflg. lovens § 2 fjerde ledd. Dersom annen lønn/inntekt overstiger 1/12 av representantenes faste godtgjørelse avkortes pensjonen tilsvarende for lønn utover dette. For tidligere representanter som møter som vararepresentanter og mottar stortingsgodtgjørelse samtidig med førtidspensjon/"ventelønn", avkortes utbetalingen fra og med første fremmøtedag.

Vedlegg 3

Stortingets leiligheter – leievilkår for stortingsrepresentanter

(Fastsatt av Stortingets presidentskap den 31. mai 2001)

1. Leieforhold

Leietaker gjøres med dette kjent med at han disponerer boligen som tjenestebolig i egenskap av stortingsrepresentant og at dette gir færre rettigheter enn ved leie av annen bolig, jf. husleielovens § 11-3 første og femte ledd litra A.

Stortingsleiligheten skal dekke utenbys representanters boligbehov i funksjonstiden. Det er derfor en forutsetning at boligen benyttes av representanten selv.

2. Husleie

Husleien dekkes av Stortinget, jf. Stortingsvedtak datert 21. juni 1996 om stortingsrepresentantenes godtgjørelse.

3. Strøm, telefon, forsikring, v/vann og varme

Stortinget dekker alle utgifter til strøm, oppvarming og varmtvann.

Åpning av telefonabonnement besørges av boligadministrasjonen. Abonnements- og telefonutgifter dekkes av Stortinget etter fastsatte regler.

Stortinget står som selvassurandør for selve leiligheten og det utstyr og inventar som følger med den. Alt privat utstyr må den enkelte representant selv forsikre.

4. Leietiden

Leieforholdet består fra det tidspunkt som fremgår av kontraktens side 1 og til representanten selv sier opp, eller stortingsvervet opphører.

Boligkomiteen kan pålegge representanten å flytte til en mindre leilighet dersom husstandens størrelse blir redusert i den tid vedkommende disponerer leiligheten.

Ved stortingsvervets opphør plikter representanten, og andre som måtte bebo leiligheten, å fraflytte leiligheten uten oppsigelse senest innen 1. september i valgåret.

5. Representantens plikter

Representanten er selv ansvarlig for skifting av lyspærer/lysrør inne i leiligheten.

Representanten plikter å følge husordensreglene, så vel Stortingets som sameiets egne, og er ansvarlig for at disse blir overholdt av husstanden og andre som gis adgang til leiligheten. Leiligheten må ikke benyttes på en slik måte at det sjenerer andre.

Representanten må ikke uten tillatelse gjøre forandringer i leiligheten.

Rom som midlertidig ikke benyttes, må i den kalde årstiden holdes så pass oppvarmet at vann og avløp ikke frostsprenges. Skader eller truende skader må umiddelbart meldes fra til boligadministrasjonen eller vaktmester.

6. Leilighetens inventar

Representanten har ved undertegning av kontrakten akseptert vedlagte inventarliste.

Representanten må ikke fjerne møbler fra leiligheten uten boligadministrasjonens samtykke. I den grad representanten ønsker å ta med eget inventar, må dette skje i forståelse med boligadministrasjonen.

Kostnaden ved en slik flytting blir å dekke av representanten.

Representanten vil ved leieforholdets opphør kunne bli gjort ansvarlig for eventuell uoverensstemmelse mellom inventarliste og det inventar som finnes i leiligheten på overleveringspunktet.

7. Stortingets plikter

Stortinget skal til enhver tid sørge for et forsvarlig indre og ytre vedlikehold.

Ved flyttinger bekoster og besørger boligadministrasjonen hovedrengjøring av leiligheten. I botiden må representanten selv besørge og bekoste renholdet.

8. Bruk og fremleie

Leiligheten skal kun benyttes som tjenestebolig for representanten selv og dennes familie. Leiligheten må ikke fremleies, jf. husleielovens § 7-2 og § 7-4, uten utleiers skriftlige samtykke.